

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Mimoškolní vzdělávání a integrace osob ze znevýhodněných sociálních skupin, se zaměřením na romskou minoritu na Táborsku.

Bakalářská práce

Jméno autora: Lenka ŘEHÁKOVÁ

Jméno vedoucího práce: Mgr. Veronika KUBELOVÁ

12. 5. 2008

The Czech Republic belongs to countries with a high (absolute and relative) number of Roma population. This population performs one of the most populous minority in the Czech Republic. Nevertheless a great part of this ethnic lives at the edge of the society.

Low education, resulting in high unemployment and then in dependance on doles and allowances are supposed to be main causes of this situation. There are lots of various nonprofit organizations which focus on education and integration of this ethnic. The attitude to education of this ethnic may be considered as discriminated.

The aim of this thesis is to map a net of organizations dealing with Roma population problems and compare these organizations in their abilities to obtain funds. Mainly I wanted to compare success of Roma and non-Roma organisations in obtaining grants and subsidies. Furthemore I wanted to find out whether potential clients - Roma ihabitants - know about these organisations.

Two main hypotheses were set according to the aim . The first hypothesis supposed that Roma organisations are less successful in obtaining funds. The second one supposed that Roma community in the town of Tábor is not familiar with the existence of organizations dealing with Roma problems.

To prove the first hypothesis I used a method of data secondary analysis, basicly from an annual register of chosen organisation and from grant proceeding results.

To prove the second hypothesis two quantitative research work were performed via a method of directed interview created for needs of this Bachellor thesis (encl. 1,2). Data were being collected from 23 January to 11 April 2008. Another method used for my thesis was questionnaire (enc. 3) processed in February 2008.

Results of the research work confirmed that Roma organisation is less successful than both non- Roma organisations. In the estimated period „Verdan“ organisation from the chosen organisations obtained the lowest funds and its success in per cent was lower than in compare with non-Roma organisations.

The second hypothesis was not confirmed. More than a half of respondents know at least one of the organisations dealing with Roma problems.

This topic has not been dealt with in the area of Tábor. Results of my thesis may be helpful for organisations providing services to Roma community. To achieve this goal, my thesis will be presented at the web sites of the town of Tábor.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Mimoškolní vzdělávání a integrace osob ze znevýhodněných sociálních skupin, se zaměřením na romskou minoritu na Tábořsku jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 12. 5. 2008

Podpis studenta

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Veronice Kubelové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat romské terénní pracovníci Tereze Mindlové, s jejíž pomocí jsem prováděla výzkum a vedoucím pracovníkům organizací, kterými jsem se v mé práci zabývala.

Obsah:

Úvod	8
1. Současný stav	10
1.1 Romská menšina	10
1.1.1 Definování pojmů	10
1.1.1.1 Definování pojmu Menšina	10
1.1.1.2 Definování pojmu Rom	11
1.1.2 Romská menšina v české republice	11
1.1.3 Romská menšina na Tábořsku	15
1.2 Romové a vzdělávání	18
1.2.1 Vzdělanostní úroveň Romů	18
1.2.2 Přístup příslušníků romské menšiny ke vzdělání	22
1.3 Mimoškolní vzdělávání	24
1.3.1 Definování pojmu Mimoškolní vzdělávání	24
1.3.2 Mimoškolní vzdělávání romských dětí	24
1.4 Integrace romské minority	28
1.4.1 Definování pojmu Integrace	28
1.4.2 Historie integrace Romů v České republice	28
1.4.3 Současná integrace Romů	32
1.5 Nestátní neziskové organizace pracující s Romy	37
1.5.1 Definování pojmu Nestátní nezisková organizace	37
1.5.2 Romské a proromské nestátní neziskové organizace	39
1.5.3 Nestátní neziskové organizace působící v Tábořské lokalitě	42
1.5.3.1 Cheiron T o.p.s	43
1.5.3.2 Kiwanis International	44
1.5.3.2.1 Kiwanis v ČR	45
1.5.3.2.2 Kiwanis junior klub Tábor	46
1.5.3.3 Občanské sdružení Verdan	47
2. Cíle práce a hypotézy	48
2.1 Cíle práce	48
2.2 Hypotézy	48

3. Metodika	49
3.1 Použité techniky a metody sběru dat	49
3.1.1 Analýza dokumentů – sekundární analýza	49
3.1.2 Řízený rozhovor s dospělou romskou populací	49
3.1.3 Řízený rozhovor s romskými dětmi a mládeží	50
3.1.4 Dotazník	50
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	50
3.2.1 Výzkumný soubor pro řízený rozhovor – dospělí	50
3.2.2 Výzkumný soubor pro řízený rozhovor – děti	53
3.2.3 Výzkumný soubor dotazníkového šetření	55
4. Výsledky	57
4.1 Vyhodnocení řízeného rozhovoru s dospělými zástupci romské populace	57
4.2 Vyhodnocení řízeného rozhovoru s romskými dětmi	62
4.3 Vyhodnocení analýzy dokumentů – sekundární analýza	66
4.4 Vyhodnocení dotazníku určeného vedoucím pracovníkům vybraných organizací	72
5. Diskuse	77
5.1. Diskuse k řízenému rozhovoru s dospělými zástupci romské populace	78
5.2. Diskuse k řízenému rozhovoru s romskými dětmi	80
5.3. Diskuse k sekundární analýze dokumentů	81
5.4. Diskuse k dotazníku	82
6. Závěr	83
7. Seznam použitých zdrojů	84
8. Klíčová slova	92
9. Přílohy	93

Úvod

Česká republika patří k zemím mající značně vysoké nejenom absolutní, ale také relativní množství romské populace, která tak představuje jednu z nejpočetnějších menšin. Přesto žije velká část příslušníků tohoto etnika na samém okraji společnosti. Mají velmi nízkou životní úroveň, vysokou míru nezaměstnanosti, tíživou bytovou situaci, nízké vzdělání i kvalifikaci a jsou závislí na podporách.

Za hlavní příčinu tíživé situace této menšiny je považována nízká úroveň vzdělání a z ní vyplývající vysoká nezaměstnanost a závislost na sociálních dávkách. V této oblasti se nejvýrazněji uplatňují nejrůznější neziskové organizace, které se zaměřují na vzdělávání a následnou integraci této skupiny, kterou můžeme z pohledu přístupu k vzdělání považovat za znevýhodněnou. Roli těchto organizací považuji za nezastupitelnou, protože vypracovávají metodiky práce s touto minoritou, kritéria jejich posuzování a přidělování prostředků, čímž suplují politiku státu a hrají významnou úlohu při prosazování integrace menšin.

Bakalářská práce byla zaměřena na tři neziskové organizace, které se problematikou integrace a mimoškolního vzdělávání Romů zabývají. Záměrně byla vybrána jedna organizace s romským vedením, abych mohlo dojít k porovnání její činnosti a úspěšnosti s organizacemi, které vedou neromové. Hlavní náplní všech tří organizací je vyplňování volného času dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí a velké procento jejich klientely tvoří právě romské děti.

Romskou problematiku jsem si pro mou práci vybrala záměrně, protože již několik let působím jako dobrovolník v Azylovém domě pro matky s dětmi v Táboře, jehož klientkami jsou především romské ženy. Náplní mé činnosti zde je příprava volnočasových aktivit pro romské děti.

Mimo tuto dobrovolnou aktivitu jsem také členem neziskové organizace Kiwanis klub Tábor, který pořádá pro děti ze sociálně

znevýhodněného prostředí, tedy především děti romské, letní tábory, víkendové akce a jiné volnočasové aktivity.

Protože vím, že je těchto organizací v Táboře více, zajímala mě náplň jejich činností a úroveň poskytovaných služeb. Na závěr jsem se zaměřila na potenciální klienty těchto organizací a jejich obeznámenost s existencí těchto služeb.

Svou prací bych chtěla přispět k informovanosti romské minority o možnosti využití nabízených služeb, nezájatě zhodnotit činnost neziskových organizací a nabídnout jim výstupy mé práce jako inspiraci i podnět k možné sebereflexi.

1 Současný stav

1.1 Romská menšina

1.1.1 Definování pojmů

1.1.1.1 Definování pojmu Menšina

Národnostní menšina je definována jako společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření s ochrany zájmů jejich společenstev, které se historicky utvořilo.

Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se ke stejné národnosti hlásí.(67)

Podle Průchy bývá výraz národnostní menšina užíván k tomu, aby bylo možné zařadit pod jeden pojem – střešní termín všechny typy a kategorie etnických společenství s výjimkou národů s vlastním státem. Lze rozlišit tři typy národnostních menšin:

- ❖ Etnika, která nemají vlastní národní stát – Baskové, Katalánnci, Rusíni;
- ❖ Etnika sídlící na území jiného státu, než je jejich vlastní národní stát: maďarská menšina na Slovensku
- ❖ Specifické případy na rozhraní etnických/náboženských/rasových skupin. V České republice jsou to Židé a Romové.(53)

1.1.1.2 Defínování pojmu Rom

Jak uvádí Davidová je název Rom souhrnným označením několika etnických skupin, které mají společný původ, společné kulturní rysy a osobité charakteristiky. Rom znamená také muž či manžel, ale zejména nahrazuje dřívější obecně u nás rozšířený název Cikán.(7)

Pojmenování vzniklo ze sanskrtského dom, jímž se původně označoval příslušník určité indické kasty.(50)

Jakoubek a Hirtl popisují tři možné definice pojmu Rom

1.Rom je nositel romské kultury. ten kdo si osvojil a praktikuje určitý komplexní integrovaný systém hodnot, norem, principů sociální organizace, způsobů řešení problémů , systém, který identifikujeme jako romskou kulturu.

2.Rom ve smyslu sebeidentifikace. Romem je ten, kdo se za Roma považuje.

3.Rom jako charakteristika připsaná zevnějšku. Romem je ten, kdo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě jakéhosi „typického vzhledu“.(13)

1.1.2 Romská menšina v české republice

Česká republika patří k zemím, mající značně vysoké nejenom absolutní, ale také relativní množství romské populace, která tak představuje jednu z nejpočetnějších menšin.(49)

Během let 1950 až 1989 se Romové stali v českých zemích druhou nejpočetnější minoritou. V opakovaných imigračních vlnách sem přicházeli z různých regionů a lokálních prostředí Slovenska s vidinou lepších ekonomických i sociálních podmínek života. K stěhování docházelo z osobní iniciativy, v rámci náborů pracovních sil a později také v rámci plánovitého přemísťování a rozptýlu slovenských Romů do různého lokálního prostředí.(5)

Především však šlo o průmyslová centra v kraji Moravskoslezském, Ústeckém, Středočeském, v Praze a Československé pohraničí. Tyto regiony mají v současnosti největší zastoupení romské populace ve svém obyvatelstvu.

(31)

Stát přiznává této menšině jako celku statut národnosti, umožňuje deklarovat při sčítání lidu svou etnickou či národnostní identitu a uvádět romštinu jako mateřský jazyk, zohledňuje její zájem a chrání její minoritní práva.**(50)**

Možnosti přihlásit se k této národnosti však využilo při sčítání lidu v roce 1991 pouhých 32 tisíc Romů. Přesto, že jich podle expertních odhadů žije na území České republiky kolem 250 tisíc.**(28)**

Tato skutečnost souvisela zřejmě s nevědomostí Romů zapsat romskou národnost a na druhé straně mnoho Romů se ke svému romství záměrně nepřihlásilo ze strachu, aby jim to nepřineslo problémy, či nechtěli být zahrnuti do jedné skupiny s „nedobrymi“ Romy“. Tento postoj bohužel vyplývá z historie.**(21)**

Komunita Romů, kteří žijí v ČR, je vesměs vnímána a posuzována jako homogenní a nestruturovaný celek. Ve skutečnosti ale žije v ČR několik skupin Romů, mezi nimiž nepanují vždy harmonické vztahy.**(10)**

V České republice se jedná o několik skupin, které se člení podle toho, jak se dorozumívaly s obyvatelstvem svého etnouzemního okolí. Kromě původních českých Romů a německých Sintů, z nichž byl jen malý počet ušetřen deportací a záhuby v nacistických koncentračních táborech, jsou to většinou účastníci mohutných poválečných migrací ze Slovenska, zastoupení jednak menšími skupinami Olašských Romů, kterým komunistický režim zakázal kočovat, čímž je donutil k trvalému usazení a jednak silnou a stále rostoucí skupinou Romů slovenských, kteří pocházejí převážně z východu své staré domoviny.**(50)**

Původní romské obyvatelstvo, jehož počty byly výrazně zdecimovány za 2. světové války se dobře sžilo s prostředím většinové společnosti a nejsou s nimi žádné potíže.**(10)**

Tito členové romské elity své romství budují. Podporují existenci etnodiferencujících znaků, jenž interpretují komplementárně ke kultuře

majority. Programově vytvářejí diskurs jednoho provázaného, soběstačného a za sebe zodpovědného romského etnika či národa. Zájmy všech Romů kladou nad zájem širší rodiny. Vnímají sami sebe jako kulturní a společenské leadery romské společnosti. Cítí vnitřní závazek pomoci ostatním Romům zařadit se do společnosti, aniž by přitom bylo zapomenuto na kontinuitu romství jako kulturní a etnické osobitosti.(5)

Další skupinu tvoří pováleční přistěhovalci ze Slovenska, kterých je na území ČR asi 76 %. Z celkového počtu je asi 10% Olašských Romů, kteří se liší od ostatních svým chováním, jazykem, zvyky, vztahem k majoritní populaci a jsou považováni za méně adaptibilní. Zabývají se většinou obchodem všeho druhu a jejich způsob obživy se nezdá pohybuje na hranici zákona. Avšak jejich sociální úroveň je nepoměrně lepší než u ostatních Romů.
(10)

Olaští Romové se dále dělí na několik různých rodů: Kalderaša, Lovara, Čurara. V každém společenství Cikánů tvoří základ složité rodinné vztahy. V případě Olašských Romů jsou sociální instituce v rámci komunity relativně otevřené, a protože jsou pozorovateli pravděpodobně přístupnější, než je tomu u jiných skupin, jsou často pokládány za normu.**(14)**

Ve státech západní Evropy většinou kočují do dnes. Jejich ženy se zabývaly především věštěním z ruky.**(25)**

Druhá skupina slovenských Romů byla do českého pohraničí přesunuta komunistickým režimem, který ji využíval jako levnou pracovní sílu, aniž věnoval odpovídající pozornost potřebě napomáhat adaptaci slovenských Romů na nové podmínky. Ti se ocitali ve zcela neznámém industriálním prostředí velkých měst, které kladlo nové nároky na styl bydlení, soužití atd. Stát přitom nevěnoval žádnou péči osvětě a výchově a nahrazoval ji zcela nekonceptními postupy mezi které patřilo přehlížením projevů nepřizpůsobivosti částečně pak restriktivními opatřeními. Například školský systém nijak nezohledňoval přítomnost dětí z odlišného sociokulturního prostředí, místo cílené osvěty a pozitivní motivace se zdůrazňovala hrozba odebrání dětí z rodičovské péče za zanedbávání školní docházky i za cenu rozpadu rodinných vazeb.**(65)**

Díky rozmanité vnitřní struktuře romské komunity lze jen těžko očekávat její větší jednotu v úsilí o svou integraci, která by se projevila mohutnějším občanským či společenským náparem. Romská inteligence, která na tuto jednotu spoléhá, nachází velmi málo podpory v masovější základně romské populace. Pokusy o spojení jednotlivých skupin Romů jsou stále neúspěšné. Nízká vnitřní soudružnost a organizace romské menšiny je jednou z vážných bariér její schopnosti formulovat, dohodnout a prosazovat společné cíle.

Různý původ Romů, různá míra jejich integrace i odlišný typ vztahů k české společnosti jsou stále pro vnitřní organizaci romské populace podstatnější než vzdělanostní a socioprofesionální rozdíly uvnitř romské komunity.(10)

Romové se stali v 90. letech nejtransparentnější a nejdiskutovanější etnikem na území České republiky. Zviditelňovalo je kritické sociální postavení mnohých, vysoká nezaměstnanost, medializovaná kriminalita a útoky extrémistů proti nim. Současně se však Romové stali etnikem, které se dokázalo prezentovat nejrůznějšími kulturními vystoupeními a společenskými aktivitami. Prokázalo také schopnost upoutat a aktivizovat zájem mezinárodních politických struktur.(5)

Základem jejich etnické identity je jazyk, slovesnost a kulturní tradice. Romové tvoří v České republice specifickou menšinu. Žijí na samém okraji společnosti. Mají velmi nízkou životní úroveň, vysokou míru nezaměstnanosti a tíživou bytovou situaci. Vyznačují se degradovaným stupněm vzdělání a kvalifikace a jsou závislí na podporách. Stratifikují se do různých subetnicit, kterým chybí historické a teritoriální zakotvení. Přistupují laxně k dodržování zákonů a obecně přijímaných norem. Majorita se vůči nim uzavírá a chová se xenofobně až rasisticky.(49)

Romové jsou většinovou společností často více či méně odmítáni, jak to ukazují různé výzkumy i každodenní realita. Laickou veřejností jsou totiž vnímáni jako nositelé problémů ve společnosti. Mezi nejčastěji uváděné patří zvýšená míra jejich kriminality, jejich údajná neochota pracovat, to že vyžadují větší péči státu, aniž by tuto péči vyvážili přínosem pro společnost. Jako problém je vnímáno i to, že žijí odlišně, hlučně, nápadně.(59)

Nejvýraznějším demografickým specifickým, kterým se romské etnikum liší od majoritní společnosti je jeho relativní mladost. Romská věková pyramidy si po desetiletí uchovává širokou základnu dětí a mládeže a úzkou špicí s malým počtem nejstarší věkové skupiny.(7)

1.1.3 Romská menšina na Táborsku

Město Tábor leží na severním okraji jižních Čech a s celkovým počtem obyvatel 36 680 je druhým největším městem v jihočeském kraji.(21)

Demografický vývoj města Tábora kopíruje celospolečenské tendence v České republice. Vysoká reprodukce v 70. a 80. letech podpořená sociálními podporami a existencí sociálních jistot byla v 90. letech vystřídána zásadní změnou reprodukčního chování. Celková nezaměstnanost v okrese Tábor ve výši 5,9 % je k 30. 4. 2006 mírně nižší oproti průměrné míře nezaměstnanosti v Jihočeském kraji (o 0,3%) a České republice (o 2,4%).(30)

Oficiálně se v roce 2001 při SLDB přihlásilo k romské národnosti pouze 41 osob, což je hluboko pod skutečným stavem.(29)

V rámci správního obvodu obce s rozšířenou působností dle odhadu žije zhruba 600 Romů. Odhaduje se, že v samotném městě jich žije 500.(21)

Odhad velikosti skupiny je přibližný, neboť statistické údaje získané napr. sčítáním lidu, domu a bytu jsou nepřesné. Od roku 2004 probíhá v ČR dlouhodobý komplexní terénní sociologický výzkum mapující situaci romských komunit, který by měl přinést chybějící statistické informace.(30)

Největší zastoupení v komunitě má rodina Mikova a Kováčova. V samotné romské komunitě není však taková romská osobnost, která by byla všem Romům autoritou. Současným romským aktivistou je pan Cina, předseda romského občanského sdružení Verdan – Vůz, které vzniklo v roce 2006 a pro město je bezesporu velkým přínosem. Ovšem ani ten nemá potřebnou autoritu u ostatních Romů. Důvodem je zřejmě jeho nízký věk a také fakt, že nepatří mezi „starousedlíky“. Ve městě působí také několik drobných romských živnostníků, především v oblasti přípravných prací pro stavby, kteří v sezónním období zaměstnávají nejen místní Romy.

Problémy ve městě Tábor jsou shodné s jinými srovnatelnými městy, dotýkají se oblastí vzdělání, zaměstnání, bydlení. Ovšem je třeba zdůraznit, že problematika zde není tak vyostřena jako v některých městech, např. na severu naší republiky.

Nezaměstnanost a následná existenční závislost na sociálních dávkách vyplývá z všeobecně známého a zásadního problému, a to nízké vzdělanostní úrovně Romů. Velkou překážkou bránící zásadní integraci Romů na trhu práce je také nedostatek základních sociálních a pracovních návyků. Samozřejmě se do stupně nezaměstnanosti promítá i roční období, v zimním období se nezaměstnanost pravidelně zvyšuje.

Problémy v oblasti bydlení se týkají dluhu na nájemném a službách spojených s užíváním bytu, dále souvisejí s obtížným soužitím a poškozování zařízení bytů či domů.

Drogová závislost u romské populace není enormně vysoká, nicméně ji nelze podceňovat. Tento fakt lze konstatovat i v souvislosti s trestnou činností. Zadlužování Romů se zde také vyskytuje, ovšem nejedná se o kritický stav. Ve městě se romská komunita vyskytuje v Lužnické ulici, konkrétně v domě čp. 1586, neboli v tzv. „Fišlovce“.(21)

Jedná se o činžovní dům v majetku města, s byty III. a převážně IV. kategorie, který je určen pro neplatiče nájemného. Převážná část rodin je závislá na sociálních dávkách, obzvláště v zimním období. Dům je součástí běžné zástavby, cca 5 – 10 minut od centra. V sousedním domě bydlí také sociálně slabší lidé, nejedná se ale o neplatiče. Částečně poškozené vnitřní prostory, společné prostory neudržovány. S výjimkou dvou bytů, které jsou vybaveny vlastní sprchou, užívají nájemníci společné sociální zařízení na chodbě.

V domě je pouze studená voda. Topí se tuhými palivy. Do domu není zaveden plyn. Romové v domě bydleli již před rokem 1989. V 90. letech sem byli stěhování neplatiči z městských nájemných bytů. V minulosti si několik rodin našlo práci a odstěhovaly se z lokality. Většinou zde ale po čase opět skončily. Odhad míry nezaměstnanosti romských obyvatel lokality je 95%.(26)

Další lokalitou v Táboře, kde žijí Romové, ovšem nikoliv v převážné míře, je dům čp. 2842 v ulici Zavadilská. Původně se jednalo o ubytovnu Vodních staveb Tábor, kterou město v roce 2000 odkoupilo a zpočátku zde vytvořilo několik bytu pro zdravotně postižené a sociálně slabé rodiny.(21)

Devítipatrový panelový dům o 72 malometrážních bytech (1+1) 1. kategorie je v dobrém stavu, bez zjevných závad, společné prostory relativně udržované, osvětlení na chodbách funkční. O pořádek dbá domovnice.

Lokalita vzniklá nově řízeným sestěhováním. Byty jsou přidělovány většinou matkám s malými dětmi. Obyvatelé zde většinou žijí dlouhodobě.(27)

K výše uvedeným lokalitám je nutno podotknout, že se nevyskytují v centru města a že se ani v jednom případě nejedná o ghetto.

Další menší skupina Romů (zhruba do deseti rodin) žije spíše blíže k centru města. Jedná se o zástavbu tří činžovních domů s byty I. kategorie, v ulici Obecní Domy.

Ostatní Romové žijí rozptýleně, zejména v rámci sídlišť. Situace v těchto lokalitách je bezproblémová.(21)

1.2 Romové a vzdělání

1.2.1 Vzdělanostní úroveň Romů

Vzdělávání v současné době prochází mohutným rozvojem. Mluví se o učící se společnosti, ve které nejen povinné školní vzdělání, ale i veškeré další, formální a neformální vzdělávání se stává čím dál více důležité pro život lidí. Proto se všechny vyspělé i méně rozvinuté země snaží podle svých ekonomických možností a kulturních orientací vybudovat co nejdokonalejší vzdělávací systém jakožto nezbytný předpoklad k svému dalšímu rozvoji.(52)

Vzdělání zahrnuje již všechny životní fáze vývoje jedince. Stalo se nezbytnou součástí veškerého hospodářského a společenského života, je nástrojem rozvoje lidské osobnosti Vzdělávání se zaměřuje na osobního rozvoj, začleňování do života, formování občana i na přípravu pro pracovní život. Vzdělávací soustavu můžeme tedy označit za jednu z nejvýznamnějších integrujících sil, a to nejenom předáváním sdílených hodnot a společenských tradic, ale především zajištěním rovného přístupu ke vzdělávání, vyrovnáním nerovností sociálního a kulturního prostředí i všech znevýhodnění daných zdravotními, etnickými či specifickými důvody a podporou demokratických postojů ke všem členům společnosti bez rozdílu.(35)

Pro moderní společnosti je vzdělání stále dominantnějším klíčem, který otvírá cestu ke kvalifikované a vysoce odborné práci, zároveň snižuje význam rozdílného sociálního i etnického původu a otvírá prostor individuálním schopnostem, pracovitosti a výkonnosti. V případě Romů je však klíčem, který jejich šance a jejich integraci do české společnosti uzamyká.(10)

Velkou část romského vzdělání tvoří neformální neškolské vzdělání, které Romové získávají v rodině, patří sem například romský jazyk, romská kultura se všemi zvyklostmi a tradicemi, genealogie vlastního rodu, poučení o ostatních romských rodech a rodinách a o vztazích mezi nimi, romská nepsaná literatura, pověsti, mýty, pohádky, písňová tvorba, hádanky, přísloví, znalost osobností vlastní rodiny a ostatních rodů, znalost nepsaných pravidel, příkazů, zákazů, tabu. Co se rozsahu týče jde o velké množství informací, jejich obsah

je však zcela neuplatnitelný v české společnosti a nevyužitelný ve škole ani v zaměstnání.(15)

Zaměříme-li se na úroveň vzdělanosti romské komunity, jako bychom stáli blízko rozuzlení začarovaného kruhu jejího vyloučení. Není náhodou, že se v současné době velká část opatření orientovaných na romskou komunitu zaměřuje na výchovu a vzdělávání nastupující generace, bohužel, těžko již ovlivní situaci starší a střední generace Romů.(48)

Úroveň vzdělání romské populace je velmi nízká. Projevuje se negramotností u starší generace a rozsáhlou pologramotností u mladších věkových skupin. S rostoucím věkem přibývá počet negramotných osob.(61)

Mezi starší a střední generací je možno zaznamenat jen jednotlivce, kteří dosáhli vysokoškolského vzdělání, a několik desítek osob, které mají středoškolské vzdělání. Z učebních oborů se nejčastěji objevují zedníci, opraváři zemědělských strojů a romští kováři, jejichž obor po válce zanikl. Vzdělání střední a starší generace je tedy můžeme označit za velmi chatrné.(10)

Také Romové mladší věkové kategorie vykazují nízkou vzdělanostní úroveň, velké procento absolvovalo pouze základní školu bez další kvalifikace. (61)

V důsledku horších sociálních podmínek ve výchově dětí, podceňování úlohy vzdělání a kvalifikace i nedostatečné znalosti českého jazyka dosahuje vzdělanostní úroveň Romů ve srovnání s majoritní společností nevysokých hodnot.

Romské děti, které neabsolvovaly předškolní výchovu, vstupovaly do základní školy s nevýhodou a dále se pak opožďovaly v rozšiřování své slovní zásoby, v celkovém rozumovém vývoji a tím i ve zvládnutí češtiny jako vyučovacího jazyka. Z těchto důvodů pak vykazovaly nedostatečný prospěch, špatné chování a nepravidelnou a neúplnou školní docházku.(49)

Podle výsledků sčítání lidu z roku 1991 dosáhlo téměř 80% Romů pouze základního vzdělání a dalších 10% bylo bez vzdělání. Obecně tedy můžeme říci, že osmdesát až osmdesát pět procent romské populace kterékoliv věkové kategorie má základní vzdělání. Odhaduje se, že 80% romských dětí

navštěvuje školy zvláštní. Z prováděných výzkumů dále vyplývá, že romské děti oproti ostatním propadají 14x častěji, 5x častěji dostávají druhý či třetí stupeň z chování, 30x častěji ukončují školní docházku v nižším než závěrečném ročníku a 28x častěji jsou převáděny do zvláštních škol. Co se týče vzdělanostní úrovně romských uchazečů o zaměstnání, bylo 10,7 % Romů v evidenci bez vzdělání, 76,2 % se základním vzděláním, 12,1 % vyučených. Uvedené hodnoty svědčí o tom, že přístup Romů ke vzdělání není rovnocenný.

(48)

Přítom právě rovné příležitosti ve vzdělání jsou mimořádně významné pro plné využití studijních schopností. Nevyužití studijního potenciálu může znevýhodnit a negativně ovlivnit i další generace. Prevenci v mládí považujeme tedy za ekonomicky mnohem výhodnější než sociální a ekonomické náklady akumulovaného znevýhodnění, k němuž může v dospělosti dojít.**(6)**

Zmiňovaný rovný přístup by měla zajistit Koncepce romské integrace, která se v oblasti vzdělávání zaměřuje na komplexní přístup k romským dětem. Za hlavní priority pokládá přípravné programy a cílenou asistenci pro romské děti spojenou s povinnou tříletou docházkou do školy mateřské.**(54)**

Příprava dětí ve školkách a nultých ročnících vede k odstranění jazykových bariér a také k utlumení vzdělanostního deficitu v rodině. Speciální příprava by měla také napomoci k tomu, aby se odlišné kulturní zázemí dítěte nestalo záminkou k jeho přeřazení do zvláštní školy, a tím ke snížení podílu těchto dětí, které budou v rámci své generace zvláštní školy absolvovat. Díky speciální přípravě i některým experimentálním programům v základních školách mají děti znatelně vyšší šanci na rovnocenný vstup do základní školy a její ukončení s ostatními. Tím se postupně vytvářejí předpoklady k tomu, aby i romské děti získávali kvalifikaci pro studium na středních školách a úspěšně je absolvovaly. Současná situace je bohužel taková, že speciální příprava a práce s dětmi v základních školách je zajišťována zejména spoluprací osvědčených škol s nevládními organizacemi a sponzory a do regulérních aktivit školského systému neproniká.**(10)**

Státy by měly vyčlenit dostatečný díl předškolní výchovy, základního a středního vzdělání, učňovského vzdělání, vysokoškolského a jiného vyššího vzdělání pro výuku v regionálních a menšinových jazycích. Toto by mělo být poskytnuto alespoň těm žákům, jejichž rodiny si tak přejí. Výuku v menšinovém jazyce mohou studenti, či jejich rodiče od úřadů požadovat pouze v případě, že je dostatek žáků/studentů k sestavení třídy.

Je nanejvýš důležité, aby se příslušníci menšin učili úřední jazyky. Bez této znalosti se nemohou plně zapojit do politického, společensko hospodářského a kulturního života společnosti. Proto stát investuje do jazykové výuky.

Vlády mohou ve spolupráci s nevládními aktéry přijmout protirasistickou politiku v řadě oblastí. Opatření ve sféře vzdělání a informací mohou posílit boj proti všem formám rasové diskriminace, zahrnují osvětová opatření, která veřejnost informují o přínosu rozmanitosti kultur pro celou společnost. učební plány školních předmětů, zvláště dějepisu je možné sestavovat tak, aby rozvíjely pochopení kulturní rozmanitosti.(51)

Od školního roku 1998/99 působí v Kolíně nestátní Romská škola sociální, kterou navštěvují romští studenti v denní i dálkové formě. Od roku 1997 obor romský asistent či sociální pracovník. Od roku 1991/92 je možné studovat romistiku na ff UK v Praze. Hnutí spolupracujících škol R. Roku 1993 vyšel romský slabikář Romano hangaro a čítanka Genibarica.(25)

Do standardní profesní výbavy pedagoga by měly patřit nejen znalosti romské kultury, tradic, psychiky atd. (souhrnně označovaných jako romistika či romská studia), ale především schopnosti tyto poznatky umět efektivně používat. Dále pak v regionech s početnější mladou romskou populací i znalost romského jazyka jako komunikačního nástroje.(65)

Velmi důležitým krokem k integraci romské menšiny v oblasti vzdělávání je i výchova majoritní společnosti k toleranci k menšinovým kulturám, a to již na základní škole formou multikulturní výchovy.(32)

Tato výchova je definována jako edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. (53)

1.2.2 Přístup příslušníků romské menšiny ke vzdělání

Je známo, že Romové svoje děti milují. Romským matkám záleží především na tom, aby byly jejich děti zdravé a veselé. Bohužel si některé maminky neuvědomují, že s malými dětmi je třeba mnoho hovořit, číst jim pohádky, učit je poznávat okolní svět, cvičit je ve zručnosti.(25)

Romské matky vnímají učitele jejich dětí jako osobu, která má vliv nad jejich ratolestmi a tuto skutečnost hodnotí často negativně. Romské děti vycházejí z odlišného výchovného prostředí. Jejich matky se zaměřují především na péči o ně a plnění jejich aktuálních potřeb. Nezajímají se o školní prospěch, ale o pocity dětí, které prožívají ve škole. Proto může aktuální nespokojenost dítěte ve škole způsobit negativní hodnocení učitelů ze strany romských rodičů. Děti jsou doma vychovávány jinými výchovnými metodami, než jaké používají majoritní pedagogové. Proto někdy výchovným prostředkům neporozumí a ty ztratí svou účinnost. Romské dítě se doma setkává s autoritou rodičů a starších sourozenců. Jeho hodnota však nestojí na podaných výkonech.(48)

Způsob výchovy v romských rodinách charakterizuje nedostatek řádu. Negativními důsledky této výchovy je neschopnost podřídit se nepříjemné povinnosti, malá odolnost vůči stresu, neschopnost udržet pozornost ve škole, neschopnost odložit spokojení na pozdější dobu.(1)

Mezi školou a romskou rodinou tradičně panuje nedůvěra až nepřátelství. Romové na jedné straně vnímají školu často jako nástroj represe tedy nutné zlo, jemuž se vyhýbají, škola na straně druhé má o spolupráci s rodinou své představy, z nichž podle jejích názorů není možno ustoupit. V této složité situaci je to ale škola, odkud musí vzejít iniciativa a pozitivní kroky, přičemž je třeba si uvědomit, že proces vzájemného sblížení bude dlouhodobý a velice pracný.(65)

Při vstupu do základních škol musí romští školáci překonávat jazykové, sociální a psychické bariéry, které je oddělují od ostatního žactva a zvláště od 5. ročníku jsou příčinou opožďování, neúspěšnosti a propadání, stejně jako problémů v chování a záškoláctví.(49)

Tradičním řešením situace, kdy rozdíl mezi učitelskými výsledky romských a ostatních dětí je neúnosně velký je přeřazení do zvláštní školy, které bývá oběma stranami chápáno jako vysvobození. Romské děti sem jsou přeřazovány po psychologickém vyšetření na základě standardního postupu. Romští rodiče většinou nechápou přeřazení dítěte jako diskvalifikaci z dalšího vzdělávání, neboť jsou i ze své zkušenosti na zvláštní školu zvyklí. **(65)**

Ze základních a zvláštních škol nastupuje jedna část mladistvých Romů do učebních oborů a větší část odchází na podporu. Za této situace zůstává počet romských středoškoláků mizivě nízký a vysokoškoláků zanedbatelný. **(49)**

Velkým problémem je motivovat Romy ke vzdělávání, protože nemají větší potřebu poznávat cokoli, z čeho nemají aktuální osobní zisk. Někteří odborníci se domnívají, že inteligence Romů se od neromů liší svou kvalitou, že je orientovaná globálně a prakticky. **(10)**

V tradiční romské kultuře školní vzdělání nemá místo. Vzhledem k nízké kultuře romských osad je však školní vzdělání pouze nástrojem asimilace. **(14)**

Romská rodina si své členy žárlivě střeží a neakceptuje osobní vzestup jednotlivce, pokud by mohl znamenat omezení solidarity k rodině. Přitom osobní vzestup v dnešní české společnosti, právě bez tohoto omezení rodinných vztahů, je prakticky nemožný. Romská rodina na svém členu totiž nepožaduje jen podíl na plodech jeho práce, ale i téměř všechny jeho volný čas. Nelze se zúčastňovat všech rodinných záležitostí a současně studovat. A navíc výsledek každé iniciativy jednotlivce se po solidárním rozdělení s celou rodinou rozmělní a ztratí. To podlamuje každou osobní iniciativu již v samém začátku.

V rodině je každá individuální činnost podezřelá. Tak i záliba dětí v učení či ve čtení nemá v rodině podporu, neboť je v ní spatřována cesta k odpadnutí od rodiny. Ano rodiny nemají zájem na školním vzdělání svých dětí a rodiče proto často odrazují své děti od dosažení vyššího vzdělání. Rozpor je zde tedy zřejmý klíčem k úspěchu Romů v české společnosti je školní vzdělání, které je však v ostrém konfliktu s principy romské rodiny, která ovšem v hodnotovém žebříčku nositelů romství zaujímá příčky nejvyšší. **(13)**

1.3 Mimoškolní vzdělávání

1.3.1 Definování pojmu Mimoškolní vzdělávání

Mimoškolní vzdělávání je definováno v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice jako souhrn výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňujících získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku. Plní funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, zdravotní, sociální a preventivní. Vede účastníky k seberealizaci a sebepoznávání, objevování vlastních schopností a jejich rozvíjení. Tím se podílí na kultivaci osobnosti, na rozvoji talentu a vede k vytváření a utužování sociálních vztahů a vazeb.(35)

Podle Národního akčního plánu sociálního začleňování na léta 2004 – 2006 mimoškolní vzdělávání zahrnuje střediska pro volný čas dětí a mládeže, školní kluby a školních družiny.(31)

1.3.2 Mimoškolní vzdělávání romských dětí

Vedle vzdělávání ve škole nebo mateřské škole jsou používány další formy vzdělávání podporující kognitivní a jazykový rozvoj těchto dětí. Jsou to kluby zájmové činnosti a další aktivity pro volný čas dětí.(53)

Různé aktivity volného času jsou přirozenou součástí života všech dětí a mladých lidí. Kvalita této činnosti však výrazně závisí na podmínkách, v jakých se uskutečňuje, a zejména na její organizaci. Proto je strategickým cílem podporovat občanská sdružení zaměřená na činnost romských dětí a mládeže ve volném čase. Je třeba využívat této oblasti života dětí k vzájemnému setkávání a integraci.(61)

Systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času a umožňujících získat vědomosti a dovednosti mimo organizovanou školní výuku. Plní funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, zdravotní, sociální a preventivní. Vede účastníky k seberealizaci a sebepoznávání, objevování vlastních schopností a

jejich rozvíjení. Tím se podílí na kultivaci osobnosti, na rozvoji talentu a vede k vytváření a utužování sociálních vztahů a vazeb.(35)

Na základě dlouhodobě pozitivních zkušeností se jeví jako velmi potřebné podporovat střediska volného času a další zařízení obdobného typu v jejich činnosti s romskými dětmi a mládeží. Zejména na místní úrovni je třeba vyvinout aktivity vedoucí k většímu zapojení vedoucích zájmových aktivit z řad Romů. Tam, kde se to podařilo, je dosahováno výsledků, jež mohou být velmi inspirující pro ostatní. Právě v této oblasti se tvůrci žádoucí změny stávají sami Romové, což je trend podporovaný touto strategií i v dalších oblastech, v kterých je to zatím z různých důvodů obtížnější.(61)

Současnou sít' mimoškolního vzdělávání tvoří specializovaná zařízení – Střediska pro volný čas dětí a mládeže (dále jen SVČ), domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností.(35)

V roce 2003 bylo v pravidelné zájmové činnosti zapojeno cca 240 000 a v dalších zájmových činnostech cca 2,5 mil. dětí a mladých lidí. Vývojový trend signalizuje nárůst zájmu zejména v oblasti příležitostných činností, krátkodobých akcí a spontánních aktivit. Nabídka forem zájmového vzdělávání se dále rozšiřuje. Tento systém nemá odpovídající ekvivalent v zemích EU. Počty školních klubů a školních družin jsou srovnatelné. Nerovnoměrná je pouze sít' středisek pro volný čas dětí a mládeže mezi jednotlivými kraji (např. Jihomoravský kraj 35, Liberec 14). Je to důsledek historického vývoje, existence větších sídelních celků a poněkud ukvapeného rušení některých zařízení po roce 1990. Doplnění sítě brání ekonomické důvody.(31)

Nejčastěji se věnují práci s talentovanými, cca 57%, což vyplývá z povahy SVČ - nedílnou součástí jejich činnosti je práce s talentovanou mládeží, organizace a realizace zájmových činností. Následuje práce s menšinami (43%), zdravotně handicapovanými (34%) a sociálně znevýhodněnými (28%). Bylo také zjišťováno, která SVČ by případně měla zájem na organizaci specifických činností pro znevýhodněné skupiny mládeže. Bylo zjištěno, že zájem má téměř polovina SVČ, a jsou na tuto činnost i částečně připravena.

Ukázalo se, že většina SVČ (75%) vnímá i společenskou potřebu této práce. Pod pojem „práce s menšinami“ byla u převážné většiny zařízení, která uvádějí tuto činnost (43%), zařazena práce minoritou romskou. Současný stav a úroveň práce s národními menšinami většině těchto zařízení připadá dostačující, čemuž odpovídá i fakt, že pouhých 9 % ředitelů SVČ vyjádřilo potřebu se touto skupinou zabývat.(47)

Patří sem i mimovyučovací činnost školních družin, klubů, zájmových kroužků ve školách, domovech mládeže a střediscích výchovné péče o děti a mládež a dalších výchovných zařízeních. Prioritou je uspokojování individuálních vzdělávacích potřeb a podpora rozvoje potenciálu každého jedince

Výčet možností pro volný čas dětí a mládeže doplňuje záslužná činnost občanských sdružení, sportovních klubů, církevních aktivit a podpora zájmové činnosti dětí a mládeže nadacemi a jinými institucemi. Mimořádně významné pro prevenci je zřizovat nízkoprahové a volné kluby jako sociální sítě pro děti a mládež ve volném čase.(35)

Finanční prostředky účelově vázané na činnost s dětmi a mládeží budou i nadále poskytovat orgány ústřední, kraje, okresní, místní a neziskové organizace. Má-li dojít ke spravedlivému rozdělování je třeba zajistit potenciálním adresátům rovný přístup k informacím o těchto zdrojích. Jednou z významných možností, jak podporovat romská občanská sdružení pracující s dětmi a mládeží, je například zapůjčení prostor škol a školských zařízení k jejich činnosti. Tato forma nevyžaduje téměř žádné finanční prostředky, ale přináší zásadní efekty. Dosahování tohoto cíle je ovšem řešitelné pouze z místní úrovně.(61)

Volný čas představuje pro romské občany velmi významnou součást života. U části Romů má své významné odlišnosti oproti běžně chápaným teoriím a výkladům volného času:

- ❖ není rigorózně odlišen od pracovní doby
- ❖ není odlišen pro různé věkové skupiny(68)

Volný čas romského dítěte je naplněn zejména tím, co jde lehce – například tělesnými aktivitami pohybovými, děti rády zpívají a naslouchají reprodukováné hudbě, mladiství hrají na hudební nástroje, ale málokdo má vůli naučit se noty, málokdo má vůli a vytrvalost soustavně trénovat ve sportu, i když sporty a tělocvik patří k oblíbeným činnostem.(8)

Existuje řada vymezení volného času a jeho vztahu k možnostem kultivace osobnosti. Vymežeme si pojem volný čas jako prostor, v němž se člověk může nejlépe seberealizovat formou hry. Hra ve volném čase vystupuje jako nejefektivnější metoda přípravy na život. Instituce, zabývající se využitím volného času dětí a mládeže, vychovatel a učitelé nesou hlavní zodpovědnost za směřování a využití hry pro utváření pozitivních hodnot v osobnosti vychovávaných dětí či mládeže.(2)

Mezi hlavní činnosti těchto institucí patří především příležitostné aktivity jako jsou společenské hry, zábavná odpoledne, sportovní utkání se společným družstvem, slavnosti nebo koncerty, nejprve jako diváci a později jako programová participace, aktivity přinášející nové poznatky o minulosti i současnosti vlastního etnika, jeho jazyka a kultury, o místě nebo zemi svého života, poznávací soutěže a tématické hry. Při zařízeních volného času se rozvíjejí pravidelné činnosti zájmové hudební, pěvecké, taneční nebo počínající literární tvorby. Zahraniční i domácí zkušenosti potvrzují možnost rozvíjet uměleckou tvořivost u mladých příslušníků menšinového etnika nebo vytvářet společné kolektivy tvořivosti, oddíly dobrovolných sdružení nebo účastníků letních táborů a soustředění.

Takové aktivity jsou oboustranně přínosné ve více směrech: přinášejí nové poznatky a věcné informace, poskytují společné pozitivní zážitky a pocit sebeuspokojení, zadostiučinění a štěstí, zvýšení zdravého sebevědomí, vítězství nad sebou samým nebo úspěch ze společné činnosti, vznik nových sociálních pozitivních vztahů s vrstevníky i dospělými.(3)

Využití volného času je jedním z nejvýznamnějších prostředků kultivace romského žáka.

Nezbytným obsahem volnočasových aktivit je neustálé hledání nových forem umělecké realizace dětí, které by využívaly tradiční romské kultury, podílely se

na jejím uchování a dalším rozvoji, ale zároveň přesahovaly její rámec tak, aby se stávaly i pro širokou obec kultury majoritní zajímavými. Při realizaci volného času romských dětí je také třeba pamatovat na multikulturní rozměr výchovné práce, jak mezi romskými i českými vychovateli, tak mezi romskými i českými dětmi. Pokud nastane situace dobré spolupráce mezi školou a mimoškolní vzdělávací organizací, mohou být volnočasové aktivity romských dětí i výrazným stimulem jejich školní úspěšnosti.(2)

Působení volného času umožňuje rozšířit jeho dosah na různé cílové skupiny. Lze je orientovat vůči vlastnímu, druhému etniku nebo jejich vzájemné setkávání či spolupráci.

Za klíčové je pokládáno u mladých příslušníků většinového, menšinového etnika i pracovníků mezi nimi probouzet motivaci k pořádání společných aktivit i k vytváření podmínek pro jejich uskutečnění. Nestačí se tedy omezovat pouze na pomoc a podporu dospělého vychovatele, nýbrž nutno usilovat o získání mladých příslušníků minoritního etnika ke spoluúčasti na přípravě a průběhu volnočasových aktivit.(12)

Mimoškolní zájmová činnost může v budoucnu snížit rizika party, drog a jiných závislostí. V každém dítěti je nadání a vlohy, které se musí rozvíjet. Dítě získává seberealizaci a obdiv ostatních.(62)

Volný čas jako prostor pro prevenci negativních jevů i pro rozvoj pozitivních rysů osobnosti se neosvědčuje pouze u nás, ale doceňují jej také v mnoha jiných zemích.(12)

1.4 Integrace romské minority

1.4.1. Definování pojmu Integrace

Podle Gabala lze proces integrace Romů do společnosti chápat jako plnohodnotné zapojení příslušníků romské menšiny do života společnosti jako občanů se všemi právy, možnostmi, ale i povinnostmi. Přičemž zůstává národní charakter menšiny plnohodnotně po všech stránkách zachován a společnost pokládá toto uchování za vzájemný přínos a podporuje jej. **(10)**

Integrace zahrnuje nejen přizpůsobení imigrantů a menšin, nýbrž také reakce a přizpůsobení celé společnosti. **(51)**

1.4.2 Historie integrace Romů v České republice

Od začátku 2. světové války se dvě různé skupiny lidí snažily, „vyřešit cikánskou otázku“ Mezi roky 1941 a 1945 vyhladili nacisté asi 500 000 Romů ve snaze vymýtit jejich způsob života. Odlišná kampaň proti Romům se ve východní Evropě vedla v letech 1957 až 1989. Nikdo nebyl zatčen ani zabit. Nic nebylo myšlenkám prvních komunistických reformátorů vzdálenější než represe a diskriminace. Bohužel se ale zamýšlený výsledek až překvapivě blížil fašistickému snu, aby Cikáni vymizeli.

Cílem, který si komunisté vytyčili byla kulturní a sociální asimilace milionů lidí, kteří po staletí trpěli diskriminací. **(57)**

Přístup státní moci k Romům v letech 1945-1989 je charakteristický politikou asimilace.

Vliv asimilační politiky měl účinek přímo opačný, nežli byl její proklamovaný cíl. Dnes je to tak zjevné i z toho důvodu, že se změnil společenský řád. Ti, kdo byli objekty ochranných přístupů, jsou ztraceni ve společnosti, kde se dravost považuje za ctnost a schopnost brát svůj osud do vlastních rukou za podmínku života v ní.

Z vládního usnesení ke zprávě o současném řešení otázek cikánského obyvatelstva z roku 1984 vyplývá, že se polevilo v intenzitě asimilačních praktik. Namísto o asimilaci se nadále hovoří o integraci. Záměna termínů však nemusí znamenat změnu přístupu, ale v tomto případě je spojena s jistým posunem v nazírání na Romy.(15)

Počátky integrace romské minority řadíme do sedmdesátých let dvacátého století, kdy dochází k odvolání politiky rozptylu Romů, která je nahrazena politikou společenské integrace této menšiny. V této době postupně vznikla koncepce společenské integrace všech Romů, jejich soužití s ostatní částí tehdejší československé socialistické společnosti. Společenská integrace, tedy způsob sžívání se Romů s majoritní společností byla formulována jako proces dlouhodobý. Tento nový program státního řešení romské problematiky již ustoupil od předchozí asimilace Romů a navrhuje zapojit je do společnosti na základě jejich odlišností, včetně respektování romských pozitivních etnických specifík za aktivní účasti Romů při řešení. Přesto, že se situace v praxi vyvíjela dosti odlišně šlo v této době o velký pokrok v řešení romské otázky.(7)

Podle názoru Hubschmannové přestávají být Romové řešeni, ale začínají se řešit sami. Začínají se podílet na řešení vlastních problémů, stávají se spolu odpovědnými za to, jak rychle a jakým způsobem budou integrováni. Z tohoto období pochází významná směrnice

O výchově a vzdělávání výchovně zanedbaných a prospěchově opožděných cikánských dětí.(61)

Postup v této době zpomaloval i sílící nesouhlas s touto formou řešení ze strany samotných Romů. Do popředí začaly vystupovat negativní stránky nedomyšleného programu, ale hlavně společenské a politické tlaky uvnitř romského etnika, které vyústily v prosazení Svazu Cikánů – Romů v Čechách i na Slovensku. V průběhu čtyř let činnosti vykonaly tyto svazy mnoho dobrého nejen v oblasti vzdělání a rozvíjení romské kultury, ale i v oblasti ekonomické. Násilné administrativní zrušení tohoto prvního oficiálního romského hnutí a politického subjektu bylo historickou chybou a násilným přetržením slibně se

rozvíjejícího vývoje, kdy se Romové stali aktéry a spolurozhodovateli na řešení romské otázky.

Cílem společenské péče o Romy mělo být vytvoření předpokladů k postupnému a dlouhodobému generačnímu procesu integrace a bezkonfliktnímu soužití s majoritní společností. Zdůrazňována byla terénní práce a trvale byla opomíjena kulturní a etnická hlediska. Společenskou integrací bylo rozuměno překonání historicky podmíněných zaostalostí Romů a jejich včlenění do socialistické společnosti. šlo tedy o vyrovnání sociálně kulturní a sociálně ekonomické úrovně života cikánských rodin s úrovní obyvatelstva.(7)

Změny po roce 1989 tento již nastoupený vývoj zvýraznily a uspíšily. Důsledky, které mělo formování asimilační politiky v letech 1950 - 1964 , však mají delší platnost. Ti, kteří byli postiženi kupříkladu zákonem o trvalém usídlení kočujících osob, či odebráním dětí do ústavní péče nesou důsledky této politiky dodnes. Ovlivnění státních zaměstnanců, zejména sociálních pracovníků a učitelů, má také delší setrvačnost.(15)

Komunistickému režimu se podařilo Romy přivést do skutečně anomické situace: původní hodnoty a normy byly postupně ničeny, aniž by byly přirozeně nahrazeny jinými. Řada Romů dnes proto postrádá vědomí sounáležitosti, vědomí společného původu, společných dějin. Zdánlivá sounáležitost je spíše důsledkem společných pocitů skupiny, jež je soustavně ostrakizována, stigmatizována a jejíž problémy jsou marginalizovány. Společný nositelem jejich identity je pak v neposlední řadě i pocit bezpráví, kterého se na nich majoritní společnost dosud dopouštěla.(9)

Do listopadu 1989 byly státem uplatňovány vesměs formy nepřiměřeně restriktivních či naopak nekonceptně paternalistických opatření. Takovéto postupy násilně zasahovaly do života Romů, nebo kompenzovaly faktickou nerovnoprávnost jednotlivých skupin obyvatelstva. Obojí ve svých důsledcích tlumilo potřebu skutečné integrace a podporovalo vzájemnou nedůvěru mezi romskou komunitou a zbytkem společnosti.(65)

V průběhu uplynulých čtyřiceti let se stát snažil asimilovat a integrovat. Předpoklad, že s materiálním dostatkem se změní i jejich duševní svět, se

ukázal jako chybný. Vztahy mezi příslušníky majoritní populace a Romy se nezlepšily.(61)

1.4.3 Současná integrace Romů

Jednou z oblastí práv národnostních menšin je integrace do společnosti. Tato oblast se v České republice týká výlučně menšiny Romské, která je jako jediná segregována. K tomuto dojdeme po srovnání statistických údajů o vzdělanosti a nezaměstnanosti zjištěné o romské menšině se stejnými údaji o většině. Je nepochybné, že právě v realizaci závazků integrovat romskou menšinu čeká Českou republiku nejtěžší úkol.(59)

Rozdílný způsob života Romů, jejich tradice, hodnoty a zkušenosti jsou natolik odlišné od hodnot majority, že jejich soužití bylo vždy velmi komplikované. Problém integrace Romů je podobný ve všech zemích, kde žijí. Zatím co jiná etniky se přizpůsobují, Romové si zachovávají široký okruh archetypů chování. Také v západní Evropě žijí Romové stále jakoby vedle většinové společnosti.(53)

Na integraci příslušníků romských komunit se významně podílejí dva poradní orgány vlády – Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity a Rada vlády ČR pro národnostní menšiny. Na jednotlivých ministerstvech dále působí speciální odborné orgány. Součástí institucionálního zajištění na lokální úrovni jsou romští poradci a asistenti, jakož i romští koordinátoři na krajských úřadech. V širším slova smyslu patří k institucionálnímu zajištění i další romští profesionálové zaměstnávaní státem či samosprávou.(54)

Proces integrace musí být koncepčně vyhraněný, atraktivní pro Romy, a zároveň musí být česká majorita informována o potřebnosti a nezbytnosti tohoto procesu. Současná realita je taková, že kvůli asimilačním praktikám minulých vlád byla zpřetrhána tradiční kultura a způsob života Romů. Navíc došlo v důsledku paternalistické sociální politiky k tomu, že Romové tvoří kromě menšiny národnostní také menšinu sociální, tedy velká část této menšiny je přímo závislá na sociálních dávkách. Základní smyslem integrace menšin do společnosti je zpřístupnění všech oblastí společnosti menšině.

Romská menšina nebude integrována do té doby, než budeme Romy potkávat na všech společenských úrovních.**(59)**

Hlavním cílem Koncepce romské integrace je zlepšení postavení Romů ve všech sférách života společnosti, kde mezi majoritní společností a značnou částí Romů existují nedůvodné a nepřijatelné rozdíly v neprospěch Romů, a dosažení bezkonfliktního soužití příslušníků romských komunit s ostatní společností. Koncepce vytyčuje sedm priorit, které současně reflektují princip genderového mainstreamingu:

a) odstranění vnějších překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění všech forem diskriminace jednotlivců i celých skupin vymezených rasou, barvou pleti, národností, jazykem, příslušností k národu či etnické skupině;

b) pomoc při odstraňování vnitřních překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění handicapu ve vzdělání a kvalifikaci;

c) zlepšení sociální úrovně příslušníků romských komunit je třeba v nejbližším období považovat za prioritu, která vyžaduje zvláště intenzivní pozornost, především snížení jejich nezaměstnanosti, zlepšení bytové situace a následně zdravotní situace, předcházení sociálnímu vyloučení v romských komunitách a odstraňování jeho důsledků;

d) zastavení vzniku a šíření vyloučených romských enkláv tzv. ghettoizace;

e) zajištění rozvoje romské kultury a romského jazyka;

f) vytvoření tolerantního prostředí bez předsudků, v němž příslušnost ke skupině vymezené rasou, barvou pleti, národností, jazykem či příslušností k národu není důvodem k odlišnému posuzování jednotlivce a zacházení s ním;

g) zajištění bezpečnosti příslušníků romských komunit.**(54)**

Mnoho autorů odmítá uvažovat o integraci Romů v celku ale formulují její tři základní oblasti a to oblast kulturní, sociálně ekonomickou a politickou. Pro každou z nich navrhuje jinou integrační strategii. V současné době se zdá

být stěžejní uvažovat při integračních snahách občanů trpících sociální exkluzí především o druhé oblasti. Právě v této oblasti očekává majoritní společnost hlavní přizpůsobení v a pro ostatní ponechává poměrně velkou volnost. Dosažení integrace v této oblasti znamená přijetí majoritní kultury.(15)

Úspěšná integrace ekonomická a kulturní vede k opuštění etnické enklávy a následné široké sociální integraci do majoritní společnosti. Principy otevřenosti a spolupráce jsou nadějnou budoucností integračního procesu jak z hledisek morálních, psychologických, sociologických, geografických, tak v neposlední řadě i ekonomických. Protože separace a marginalizace vyvolává nesouhlas ze strany majority, je zřejmé, že integraci a asimilaci provázejí menší konflikty. Integrační model je ze všech modelů nejméně stresující pro členy minority.(59)

Na závěr je nutno připomenout, že integrace zahrnuje nejen přizpůsobení imigrantů a menšin, nýbrž také reakce a přizpůsobení celé společnosti. Rozvoj politiky integrace je součástí změn celkového právního rámce daných zemí včetně změn ústavních.

Klíčovým pro začlenění se jeví rovný přístup k sociálnímu zabezpečení. Tato politika je založena na principu rovnosti všech před zákonem. Rozmanité trendy integračních koncepcí lze považovat za pokus tvůrců dané politiky o dosažení náležité rovnováhy mezi obecnými a konkrétními opatřeními. Jako minimum je třeba zajistit, aby byl integrační přístup doprovázen antidiskriminačními zákony.(51)

Pro zaměření integrační politiky a pro vyhodnocení účinnosti přijatých opatření jsou nezbytné kvalitní informace o postavení etnických menšin vůči většinové společnosti. Bez těchto údajů vládní úřady nezjistí, zda postupy přinášejí očekávané výsledky, nevědí, zda zdroje věnované integraci a vztahům ve společnosti byly vynaloženy účelně. Kvalitní údaje lze získat sběrem statistických informací.(6)

Vláda každoročně vynakládá nemalé finanční prostředky na integraci romských komunit. Podle zpětných informací získaných z terénu ale nejsou finanční prostředky vždy adekvátně zacílené a neřeší zatím problém integrace sociálně vyloučených romských komunit systémově. Podle vyhodnocení

některých programů, je malá efektivita zapříčiněna mj. tím, že vládní politika v konkrétních opatřeních upřednostňuje integrační snahy založené na národnostním hledisku před inkluzívními intervencemi založenými na hledisku sociálním. Značný objem finančních prostředků je neúčelně využíván na aktivity, které mají krátké trvání.(54)

Integrace Romů je v posledních letech skloňována při každé příležitosti, kdy se o Romech hovoří. Většina debat o této otázce přitom vychází z výše uvedeného nesprávného stereotypního předpokladu, že Romové jako celek integrování nejsou. Zapomíná se na to, že velká část Romů by snadno mohla být integrována, kdyby nebyli diskriminováni, nemluvě o těch, kteří integrování podle požadavků majority už jsou, ale jejich diskriminaci to nijak nesnižuje. Je proto legitimní hovořit o integraci některých romských komunit a je současně nutné přesně říci, které to jsou, a pro každou potom navrhnout zvláštní integrační strategii.(15)

Začlenění těchto romských komunit spočívá na dvou faktorech:

1. vnějším faktoru, neboli faktoru vnějšího prostředí, odkazujícím ke společenské struktuře, jež obklopuje ústřední skupinu. Vnější faktor zahrnuje ekonomické, politické, integrační a náboženské systémy dané společnosti.(28)

Model omezení práv menšiny a segregace, nadále převažují nad pozitivním integračním přístupem, který vidí celý problém jako řešitelný, jednak postupným poklesem netolerance a růstem otevřenosti druhé straně majoritní společnosti jako jejich vlastního společenského a občanského prostředí. Nadpoloviční podporu dává česká veřejnost jednak mezinárodnímu právnímu zajištění Romů a jeho přístupnost pro Romy, dále samostatné předškolní přípravě romských dětí, a konečně možnosti Romů participovat se na místní samosprávě a policii.(10)

2. Vnitřním, neboli volným faktoru, jenž odkazuje ke vztahu mezi promordialními vlastnostmi ústřední okrajové skupiny. Tento faktor je ve větší míře otázkou volby.(28)

Aktivní postoj k integraci do majoritní společnosti Romové projeví především v otevřenosti kontaktů s majoritou na společenské i osobní úrovni. Také mají snahu používat jazyk majoritní společnosti, což vede k jejich

snadnějšímu začlenění. 70% respondentů uvedlo, že by pro své děti preferovali výuku společnou s majoritními dětmi, což potvrzuje, že jejich cílem je společné soužití.**(48)**

Pozitivní vliv při procesu integrace sehrávají občanské romské organizace, aktivity všeho druhu podporující ochranu lidských práv a proces vzestupu romské menšiny, mezinárodní podpora v řešení problémů menšin a problému Romů specificky.**(10)**

1.5 Nestátní neziskové organizace pracující s Romy

1.5.1 Definování pojmu Nestátní nezisková organizace

Podle definice, kterou zformulovali Lester Salomon a Helmut Anheier pro potřeby srovnávacích studií neziskového sektoru v 32 zemích jsou nestátní neziskové organizace charakterizovány nejméně těmito pěti kritérii:

1. jsou organizované (organized) - určitým stupněm institucionalizované. Fungují na základě jasně formulované zakládací smlouvy nebo zřizovací listiny, mají svou organizační strukturu, náplň činnosti, apod.;

2. jsou soukromé (private) - institucionálně oddělené od vlády. Tento rys by však neměl být mylně vykládán jako oddělení těchto organizací od veřejných financí, protože ty stále tvoří významnou složku jejich rozpočtů nebo nemožnost uzavírat s veřejnou správou smluvní vztahy. Nicméně je potřeba rozlišovat organizace, jejichž zřizovatelem je obec nebo kraj, což jsou organizační složky a příspěvkové organizace, které by někdy mohly definici vyhovovat;

3. nerozdělují zisk (non-profit-distributing) - respektují neziskové přerozdělování finančních prostředků. Eventuální zisk se nedělí mezi vlastníky organizace, ale vrací se zpět do aktivit organizace naplňující její misi. Také český právní řád zohledňuje tuto podmínku v definici organizací založených za jiným účelem, než je podnikání;

4. jsou samosprávné (self-governing) - mají stanoveny vnitřní řídicí a kontrolní mechanismy;

5. jsou dobrovolné (voluntary) - vychází se z předpokladu, že využívají nějakého dobrovolného elementu ve své činnosti, především dobrovolné práce pro organizaci.

Každá země má však svou vlastní právní úpravu a pojetí neziskového sektoru, které vychází z odlišných historických a kulturních podmínek. NNO své aktivity směřují do všech oblastí lidské činnosti - zdravotnictví, sociální věci, životní prostředí, menšiny, školství, vzdělávání, kultura, umění a do mnoha dalších.(24)

V české odborné ekonomické literatuře není jednoznačně definována charakteristika organizací, které působí v neziskovém sektoru. V právním systému je vymezení neziskové organizace nejbližší zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, který v § 18, odstavci 7 definuje tzv. organizaci charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. Zákon sem řadí tyto organizace:

- ❖ zájmová sdružení právnických osob, pokud tato sdružení mají právní subjektivitu,
- ❖ občanská sdružení včetně odborových organizací,
- ❖ politické strany a politická hnutí,
- ❖ registrované církve a náboženské společnosti,
- ❖ nadace, nadační fondy,
- ❖ obecně prospěšné společnosti,
- ❖ veřejné vysoké školy,
- ❖ obce,
- ❖ vyšší územní samosprávné celky,
- ❖ organizační složky státu a územních samosprávných celků (do roku 2001 rozpočtové organizace),
- ❖ příspěvkové organizace,
- ❖ státní fondy
- ❖ subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Rozhodujícími právními formami nestátních neziskových organizací v ČR jsou pak z hlediska jejich počtu a zaměření činnosti občanská sdružení a jejich organizační složky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti - zejména jejich účelová zařízení. **(60)**

1.5.2. Romské a proromské nestátní neziskové organizace

Existuje široká paleta nevládních aktérů. Jsou mezi nimi organizace se širokou působností, která zahrnuje problematiku imigrantů i menšin. Jiné jsou vysoce specializované nebo jedno sférové organizace. Jejich postavení může být různé od vysoce proorganizovaných až k jednoduchým místním spolkům. Některé organizace působí výhradně na místní úrovni, jiné na celostátní a mezinárodní úrovni.(51)

Příslušníci národnostních menšin mohou zřizovat své organizace bez omezení. Tyto organizace vesměs fungují jako občanská sdružení, která svou činnost vyvíjejí jako nestátní neziskové organizace. Pouze některé národnostní menšiny zakládají i obecně prospěšné společnosti nebo nadace.(36)

Střídavě pohasínající a znovu se rodící aktivita těchto sdružení, podle okamžitého výsledku jejich činnosti, usiluje o komunikaci s vládou, parlamentem i lokálními autoritami. Výsledky jsou střídavé, ale v každém případě zatím nedostačující. Malá stabilita romských občanských sdružení je problémem zejména ve spolupráci s místními zastupitelstvy těch obcí a měst, kde je vůle hledat partnera ke spolupráci na zlepšení situace a integraci romské menšiny.(10)

Velkou překážkou je zatím přístup Romů samotných. Romské komunita je vnitřně velmi složitě strukturovaná a je jen minimální součinnost nebo spolupráce uvnitř volně vznikajících struktur. Romské organizace mají jen velmi malý akční rádius a prakticky jen nepatrně ovlivňují Romy. Vzhledem k předpokládanému počtu Romů ve městě ovlivňují maximálně asi kolem 5% a to je velmi málo.(32)

Vláda financuje většinu romských organizací. Bohužel jen minimum z nich funguje. Výroční zprávy z těchto organizací se podařilo získat jen výjimečně a chybělo v nich vyúčtování. Každá romská organizace jejíž činnost odpovídala projektu finanční dotaci dostala. Sami Romové se často obávají, že čistě romské sdružení využije finanční prostředky a vliv vzniklé organizace pouze pro zvýšení sociálně ekonomického postavení své rodiny či úzce lokální

skupiny Romů. Dávají proto přednost organizacím vedeným neromy s cílem pomoci romskému etniku.(10)

Zjištění počtu romských organizací je velmi obtížné, protože státní registry na Ministerstvu vnitra se neshodují se seznamy protagonistů romského etnika.(58) Podle Říčana existuje asi 60 romských organizací. Jejich činnost je v podstatě nulová, pro naprostý nezájem nelze ani svolat sjezd. Vedou se spory, kdo má za Romy mluvit.(1)

Je-li zvolen romský reprezentant nikdy nebude mluvit za všechny Romy v lokalitě, a na některé nebude mít žádný vliv a s jinými nebude chtít spolupracovat. Vyskytly se také případy, kdy jediný romský rod prostřednictvím instituce romského poradce ovládl komunikaci s gádži a zamezoval přístup k informacím a ekonomickým možnostem členům druhého rodu.(14)

Neobyčejný kvantitativní nárůst romských organizací v posledních desetiletí tedy není odrazem kvalitativního vzrůstu vlivu většiny Romů, ale výsledkem dostupnosti zdrojů poskytovaných jednotlivými státy či prostřednictvím systému nevládních organizací za účelem vytvoření „romské občanské společnosti“ Většina romských organizací přežívá jen díky schopnosti svých vůdců zajistit finanční prostředky z externích zdrojů.(15)

Většina romských protagonistů se domnívá, že důvodem častého rozpadu dobře fungujících romských organizací je až přílišný vliv jedné jediné romské osobnosti, která sdružení vede. V případě odchodu této charismatické osoby z organizace dochází k rozpadu občanského sdružení. Vliv těchto osobností je tak velký, že se paralelně vedle nich nevyskytují a nevyrůstají další nižší funkcionáři, v důsledku čehož chybí v organizaci hierarchická struktura, důležitá pro fungování nevládního třetího sektoru.(58)

Aktivity menšinových organizací mohou doplňovat zapojení v organizacích majoritních. Někdy mívají organizace menšin omezenější cíle, a díky nerozptýlenému zaměření se jim daří lépe plnit, zatímco majoritní organizace kombinují cíle většího počtu různých lidí a představují větší sílu při uskutečňování svého poslání

Existují tedy organizace založené na etnickém původu menšin, jakož i organizace s širší etnickou a národnostní členskou základnou. Jejich cíle jsou buď společenské, kulturní nebo obojí.(51)

Většina projektů a občanských sdružení na pomoc Romům je zaměřena na zlepšování jejich vzdělání, na pomoc školám, na časopisy a získávání kvalifikace. Čistě romské projekty a občanská sdružení jsou převážně zaměřena na rozvíjení folklóru, na taneční a pěvecké soubory.(58)

Nevládní organizace hrají významnou úlohu při prosazování integrace menšin.

Lze činit rozdíl mezi různými typy těchto organizací:

- ❖ za prvé existují jakési *polovládní organizace*, které se v zásadě soustřeďují na statutární kontext nebo slouží jako oficiální platforma pro dialog mezi státem a organizacemi menšin;
- ❖ za druhé jsou to *organizace, které menšinám pomáhají*. Tyto dobrovolnické organizace pomáhají menšinám různým způsobem při začleňování od společnosti. Podporují menšiny, když se o svá práva hlásí u soudů, a poskytují jim právní pomoc v soudních sporech týkajících se rasové diskriminace. Ty více stabilizované organizace úzce spolupracují se státem a stát jim často zadá zakázku realizovat konkrétní programy;
- ❖ za třetí existují *nátlakové organizace*, které monitorují státní politiky a uplatňování mezinárodních norem lidských práv.(51)

Finanční příspěvky pro romské organizace, jsou v průměru mnohem vyšší, než jaké jsou poskytovány jiným minoritám v ČR. Výsledky jejich aktivit nejsou vzhledem k vynaloženým finančním prostředkům adekvátní asi i proto, že se zatím neřeší otázka, jakého cíle má být dosaženo. Z tohoto důvodu není možné provést zhodnocení činnosti těchto nevládních romských a proromských organizací ani jejich aktivit.(58)

Velkým přínosem do budoucna může být další rozvoj projektů neziskových organizací podporovaných ministerstvy. Jejich účinnosti by napomohly lépe propracované metodiky a kritéria jejich posuzování a přidělování prostředků. Role neziskových organizací bude v kontaktu

s komunitou Romů nadále klíčová, neziskové organizace však nemohou suplovat základní politiky, jež jsou v odpovědnosti státu.(10)

1.5.3 Nestátní neziskové organizace působící v Tábořské lokalitě

V Táboře provozuje od roku 1997 svou činnost komunitní centrum pro děti a mládež Cheiron T o.p.s., které poskytuje řadu volnočasových aktivit.

Cílovou skupinu tvoří problémové děti a mládež, děti ze sociálně slabých rodin a děti národnostních menšin (v Táboře se jedná především o romskou populaci).

Romské děti a mládež navštěvují toto centrum již od roku 1999. Dá se říci, že v současné době dochází do centra kolem 150 – 200 Romů za týden, což je zhruba 70% všech návštěvníků. Romové nejvíce využívají hudebny, kde se mohou bavit hudbou a seznámit se s různými hudebními nástroji a tím rozvíjet svůj přirozený talent. Cheiron také pravidelně pořádá řadu dalších programů zaměřených na integraci a zlepšení vzájemných vztahu Romů a Neromů.(66)

Další neziskovou organizací působící v Táboře, je Kiwanis junior klub Tábor. I její aktivity významně přispívají k integraci Romů. Již několik let realizuje projekt Fília – pomoc dětem, jehož aktivity jsou určeny dětem ze sociálně slabých, neúplných a dysfunkčních rodin a dětem z dětských domovů. Jedním z cílů je eliminace rasových předsudků vůči romským dětem a naopak. Dalším programem, který dlouhodobě realizuje, je doučování dětí ze znevýhodněného sociokulturního prostředí, převážně se jedná o romské děti.(18)

Od února 2006 v Táboře působí romské občanské sdružení Verdan – Vůz. Jedná se o dobrovolnou nepolitickou zájmovou organizaci. Stěžejním cílem činnosti tohoto sdružení je přispívat ke zlepšení života tábořských romských komunit i dalších etnických skupin a současně zlepšit soužití většinové společnosti a romské menšiny v Táboře a okolí.(21)

1.5.3.1 Cheiron T o.p.s

Cheiron T, obecně prospěšná společnost byla založena v Táboře dne 21. března 1996. Dne 9. října byla tato společnost zapsána do rejstříku u Krajského soudu v Českých Budějovicích. Pod hlavičkou této společnosti vznikloa 5. března 1997 bylo otevřeno komunitní centrum pro děti a mládež Cheiron T. Centrum vycházelo z opravdové potřeby regionu a táborské komunity. Rozsáhlou dotazníkovou akcí bylo zjištěno, že největší nedostatky jsou zde v oblasti trávení volného času dětí a mládeže. Sami mladí lidé, pro které byl projekt určen, se na vzniku centra podíleli již od samého počátku.(66)

Obecně prospěšná společnost Cheiron T je nestátní nezisková organizace, která není rozpočtovou ani příspěvkovou organizací, takže musí veškeré potřebné finance na svoji činnost získávat z grantů a darů. Granty jsou vypisovány vždy na jeden kalendářní rok, takže dlouhodobější zajišťování aktivit je velmi složité.

Cheiron T provozuje Komunitní centrum Cheiron T (pro mladé lidi), Dětský klub Pavučinka (pro děti prvního stupně ZŠ) a Mateřské centrum Radost.(4)

Hlavním cílem společnosti je:

- ❖ přispět k rozvoji nových, participativních metod sociální pomoci.
- ❖ zabezpečit hodnotné využívání volného času a zdravý rozvoj osobnosti dětí a mládeže prostřednictvím společenství - komunit - v místech, kde lidé žijí a kde problémy vznikají.
- ❖ nastartovat a umožnit proces změny směřující k osobnímu cíli klienta a ke zkvalitnění jeho života ve společnosti.(66)

Klienty jsou:

- ❖ děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
- ❖ osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, inklinují k alternativnímu způsobu života
- ❖ etnické menšiny

.(55)

Hlavním předmětem činnosti je poskytovat a zprostředkovávat:

- ❖ konzultační činnost
- ❖ přednáškovou činnost
- ❖ zájmovou činnost
- ❖ sociálně - výchovnou činnost
- ❖ preventivní programy
- ❖ kulturní programy

.(4)

Strukturu organizace tvoří její zakladatelé, správní a dozorčí rada společnosti, výkonná ředitelka, zaměstnanci a dobrovolníci.**(66)**

Organizace spolupracuje s obcí a státní správou, nestátními neziskovými organizacemi v Táboře, se školskými i kulturními zařízeními.**(4)**

Komunitní centrum je otevřené všem bez rozdílu rasy, barvy pleti, sociálního postavení, náboženského vyznání, kteří respektují pravidlo, že centrum je bezdrogovou, bezalkoholovou a nenásilnou zónou.**(55)**

1.5.3.2. Kiwanis International

Kiwanis International je jedním ze tří největších mezinárodních prestižních klubů na světě.**(18)**

Kiwanis je servisní organizací a existuje již od roku 1915. Poskytuje nástroje, které pomáhají ostatním začít. Vytváří projekty s jasně definovanými cíli. Například ve spolupráci s UNICEF shromažďuje tato organizace finance na boj proti nedostatku jódu v některých zemích světa. Vedle tohoto celosvětového projektu realizují Kiwanis kluby každým rokem více než 130 000 lokálních projektů. Dnes je v Evropě více než 1200 těchto klubů. V celém světě má Kiwanis přibližně 300 000 členů, kteří jsou rozděleni na zhruba 8600 klubů v 83 zemích. Kiwanis podporuje i mládež, která zakládá junior kluby, kteří rozšiřují členskou základnu o dalších 300 000 členů.**(19)**

Kiwanis junior kluby se vyskytují pouze v Evropě. Sdružují mladé lidi od 18 do 35 let. V české republice se vyskytují čtyři tyto kluby. Mimo ni jsou tyto kluby hlavně v Itálii, Polsku, Belgii a Maďarsku.(20)

Pro všechny kluby světa je prioritou číslo jedna pomoc dětem! Projekty klubů jsou často spojeny s celosvětovým programem Kiwanisu "Young Children: Priority One".

Zaměřují se zejména na:

- ❖ děti v pediatrickém traumatu např. projekt Panenka
- ❖ bezpečnost dětí např. "helmový projekt"
- ❖ péče o dítě např. "projekt bezplatného očkování dětí"
- ❖ předčasný vývoj
- ❖ zdraví dítěte např. celosvětový projekt IDD
- ❖ rodičovské dovednosti
- ❖ pomoc dětem z dětských domovů, např. Děti dětem
- ❖ pomoc postiženým dětem, např. Autíčko proti černé tmě, Písničkou ke slunci

.(17)

1.5.3.2.1 Kiwanis v ČR

Historie Kiwanis u nás sahá do roku 1990, kdy byl v Brně založen první (československý) pánský klub. K lednu 2004 existuje v ČR celkem 23 Kiwanis klubů a 2 junior kluby. Počet členů tak přesáhl 420. V českých klubech je 51 % mužů a 49 % žen. Kiwanis je jednou z největších servisních organizací ve světě. Členský potenciál je ve většině zemí dělen na tzv. distrikty a divize. Distrikt je založen, když počet členů v daném státě nebo území dosáhne 1000. U nás si dal Kiwanis za cíl, před konáním evropské konvence v Českém Krumlově 2003, založit tzv. "distrikt ve formaci", což je 500 členů. Dnes mají české kluby statut Distrikt ve formaci.

V následujících letech budou nepochybně vznikat další kluby, takže brzy dosáhneme statutu distriktu tj. 1000 a více členů. Z toho vyplyne posílení postavení českého Kiwanisu v mezinárodním měřítku a také zapojení České

republiky do nákladnějších projektů (např. projekt IDD), které může pomoci financovat Nadace Kiwanis International.(17)

1.5.3.2.2 Kiwanis junior klub Tábor

Kiwanis junior klub Tábor vznikl v roce 2002 jako první klub svého druhu v česko - slovenském distriktu Kiwanis International. Ihned po svém vzniku započal aktivní mezinárodní kontakty. Ustavující schůze se konala v říjnu 2002, s 15 zakládajícími členy. Od této doby se pohybuje členská základna okolo 35 členů, lidí ve věku mezi 17 - 35 lety.(18)

Kiwanis junior klub Tábor je mezinárodní nezisková organizace sdružující studenty a mladé lidi, kteří prostřednictvím projektů pomáhají především dětem.

Její hlavní činností je projekt Filia pomoc dětem, do kterého spadá:

- ❖ pořádání volnočasových aktivit;
- ❖ primárně preventivních programů;
- ❖ víkendových pobytů, letních táborů

Dalšími činnostmi jsou:

- ❖ doučování dětí, kurzy českého jazyka pro cizince;
- ❖ provoz nízkoprahové klubovny.

Cílovou skupinou jsou:

- ❖ děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí;
- ❖ děti z Domova pro matky s dětmi;
- ❖ děti z Dětského domova Radenín.

Organizace má právní statut občanské sdružení.(55)

1.5.3.3 Občanské sdružení Verdan

Občanské sdružení bylo založeno 15. 2. 2006 v Táboře a založili jej tři studenti z Romské střední školy sociální Kolín s.r.o.

Myšlenka na založení občanského sdružení Verdan – Vůz provozující nízkoprahové komunitní centrum pro děti a mládež a poradenskou činnost, vznikla při zjištění špatné životní situace Romů žijících v Táboře a jeho okolí.(11)

Cílem Verdanu je poskytovat občanům informace, rady, pomáhat při vyjednávání a komunikaci s úřady a zároveň se podílet na odstraňování veškerých problémů majoritní společnosti vůči romské menšině, prohlubovat romskou kulturu, pořádat a zúčastňovat se různých kulturně společenských akcí, zprostředkovávat pracovní příležitosti pro Romy a další etnika.(55)

Hlavním předmětem činnosti jsou:

- ❖ poradenská činnost;
- ❖ vzdělávací programy;
- ❖ volnočasové aktivity;
- ❖ sportovní, hudební a kulturní akce

.(11)

Klienty jsou:

- ❖ příslušníci romské komunity
- ❖ neorganizovaná mládež

.(55)

Strukturu této organizace tvoří: předseda, místopředseda, tajemník, vedoucí centra, externí pracovnice a dobrovolníci.(11)

2. Cíle práce a hypotézy

2.1. Cíle práce

Hlavním cílem práce bylo srovnání organizací zabývajících se integrací a mimoškolním vzděláváním Romů na Táborsku. Dalším cílem bylo zhodnocení úspěšnosti organizací v získávání dotačních příspěvků. Cílem bylo také zmapovat povědomí potenciálních romských klientů o uvedených organizacích.

2.2. Hypotézy

Hypotéza 1 : *Organizace s romským vedením je v dotačních řízeních méně úspěšná než organizace vedené neromy.*

Hypotéza 2 : *Romská minorita je málo obeznámena s organizacemi, jejichž služby mohou její zástupci využívat.*

3. Metodika

3.1 Použité techniky a metody sběru dat

K ověření hypotézy číslo 1 byla v práci použita metoda analýza dokumentů, technika sekundární analýza dat. Jedná se o shromáždění a analýzu již publikovaných informací.

Za účelem testování druhé hypotézy, byly provedeny 2 kvantitativní výzkumy metodou dotazování technikou řízeného rozhovoru, pro které byly vytvořeny dvě struktury řízeného rozhovoru (viz. příloha 1, 2), které byly konstruované pro potřeby této bakalářské práce.

Doplňující metodou, kterou jsem v mé práci použila byla metoda dotazování formou dotazníku (viz. příloha 3).

3.1.1 Analýza dokumentů – sekundární analýza

Sekundární analýze byly podrobeny informace obsažené zejména ve výročních zprávách srovnávaných organizací, pracovala jsem s posledními vydanými výročními zprávami organizací tedy z roku 2006. Dále jsem tuto techniku využila při práci s výsledky dotačních řízení a námitkových řízení jednotlivých ministerstev, usnesení zastupitelstva města Tábor a vyhodnocením jihočeských krajských grantových programů podpory.

3.1.2 Řízený rozhovor s dospělou romskou populací

Struktura řízeného rozhovoru byla zaměřena na dospělou část romské populace, tedy osoby starší osmnácti let, které v domácím prostředí užívají romský jazyk vyskytující se na Táborsku. Tyto rozhovory jsem prováděla s respondenty osobně většinou v jejich domácím prostředí za doprovodu romské terénní pracovnice.

Struktura řízeného rozhovoru obsahovala celkem 11 uzavřených, otevřených a polootevřených otázek. Otázka č. 1, 2, 3, 4 byly otázkami identifikačními. Otázka č. 5 byla filtrační, obsahovala 3 podotázky a byla doplněná instrukcí. Otázky č. 6 a 7 byly otázkami zjišťovacími. Otázka č. 8 byla kontrolní otázkou otázky č. 5.

3.1.3 Řízený rozhovor s romskými dětmi a mládeží

Řízený rozhovor prováděný s romskými dětmi a mládeží z Táborské lokality obsahoval 10 uzavřených a polouzavřených otázek. Šlo o stejné druhy otázek jako v prvním rozhovoru, které jsem upravila pro dětskou populaci.

3.1.4 Dotazník

Dotazník byl určen pro vedoucí pracovníky vybraných organizací a byl tvořen z 14 otázek. Přičemž otázky č. 1, 2, 3 a 4 byly zaměřeny na osobu vedoucího pracovníka organizací a otázky č. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 na činnost organizace. V dotazníku byly použity otázky otevřené uzavřené a jedna polootevřená.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

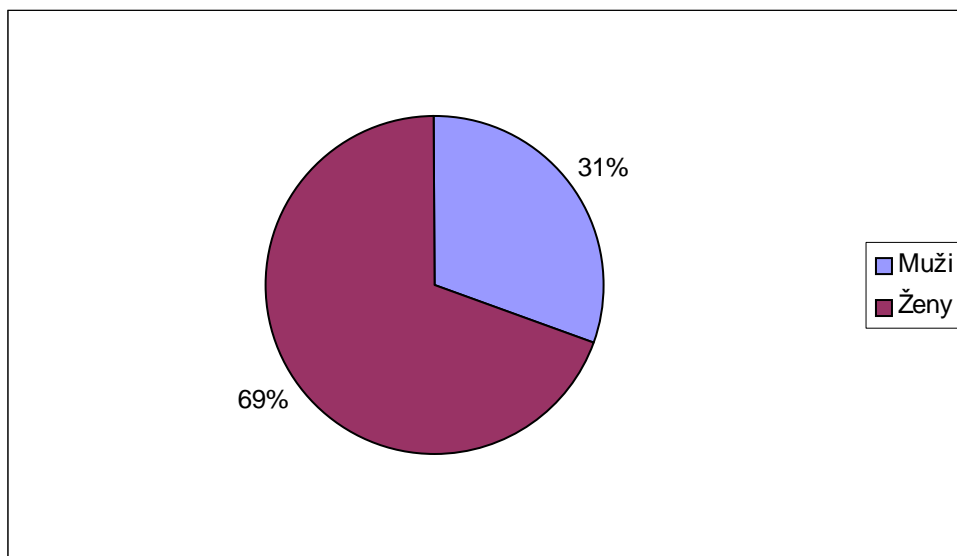
3.2.1 Výzkumný soubor pro řízený rozhovor - dospělí

V rámci správního obvodu obce s rozšířenou působností dle odhadu žije zhruba 600 Romů. Odhaduje se, že v samotném městě jich žije 500. Je třeba však zdůraznit, že se nejedná o oficiálně sledovaný a stabilní počet, za účelem získání pracovních příležitostí přichází do města řada slovenských Romů. **(21)**

Pro výběr zkoumaného vzorku byl použit náhodný stratifikovaný výběr. Tímto výběrem bylo ze základního souboru Romů ve městě Tábor vybráno 62 respondentů, které jsem společně s terénní pracovnící navštívila. Do souboru byly zahrnuty rodiny žijící v bytech pro neplatiče v Lužnické ulici, dále z bytů pro sociálně slabé rodiny v Zavadilské ulici, rodiny žijící v bytech prvních kategorií v rámci sídlišť, které jsou považovány za plně integrované a neúplné rodiny z Azylového domu pro ženy s dětmi. Pro návštěvu Azylového domu nebyl doprovod terénní pracovníce nutný, protože zde již několik let působím jako dobrovolník.

Tento výzkum probíhal od 23.1. 2008 do 11.4. 2008.

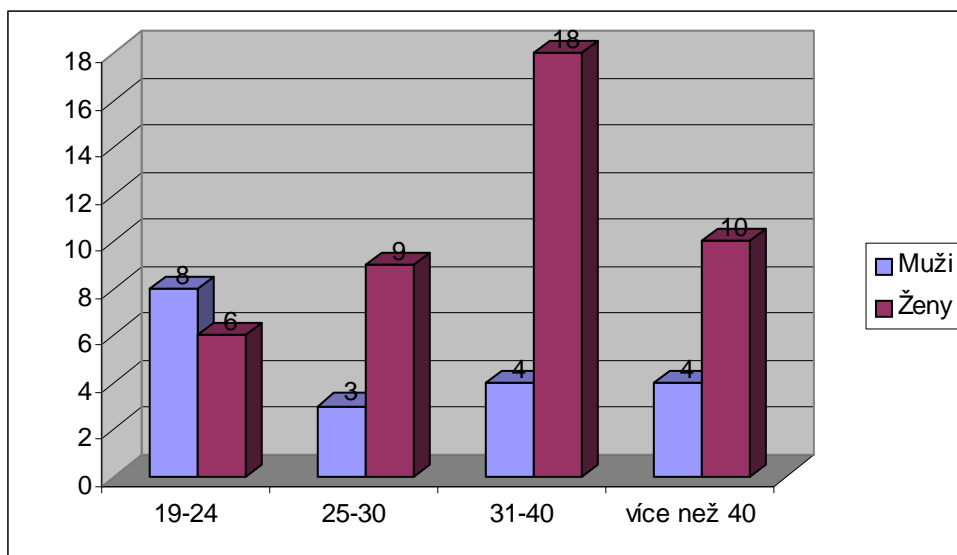
Graf 1: Charakteristika souboru podle zastoupení pohlaví (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 dotazovaných bylo celkem 43 (69 %) žen a 19 (31 %) mužů.

Graf 2: Charakteristika souboru podle věku (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 respondentů spadalo do věkového rozmezí 19-24 let 8 mužů (13 %) a 6 žen (10 %), 25-30 let 3 muži (5 %) a 9 žen (15 %), 31-40 let 4 muži (6 %) a 18 žen (29 %), do kategorie 40 let a více 4 muži (6 %) a 10 žen (16 %)

Tabulka 1: Charakteristika souboru podle nejvyššího dosaženého vzdělání

	Muži	Ženy	Celkem
Vysoká škola	0	1	1
Střední škola	1	0	1
Odborné učiliště s výučním listem	2	6	8
Odborné učiliště s maturitou	0	0	0
Základní škola	15	33	48
Speciální/praktická škola	1	1	2
Nedokončená základní škola	0	1	1
Bez vzdělání	0	1	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 dotazovaných ukončilo své vzdělávání: vysokoškolským titulem žádný muž (0 %) a 1 žena (1,61 %), střední školou 1 muž (1,61 %) a žádná žena (0 %), maturitou na odborném učilišti žádný muž (0 %) a žádná žena (0 %), výučním listem na odborném učilišti 2 muži (3,22 %) a 6 žen (9,66 %), základní školou 15 mužů (24,15 %) a 33 žen (53,13 %), na škole praktické či speciální 1 muž (1,61 %) a 1 žena (1,61 %), nedokončenou povinnou školní docházku neměl žádný muž a 1 žena (1,61 %), bez jakéhokoliv vzdělání byla jedna žena (1,61 %).

Tabulka 2: Charakteristika souboru podle zdroje příjmů

	Muži	Ženy	Celkem	Procenta
Zaměstnaný	8	9	17	28 %
Nezaměstnaný	9	15	24	38 %
V důchodu	1	6	7	12 %
Studentem	0	0	0	0 %
OSVČ	1	0	1	2 %
Jiné - MD	0	13	13	20 %

Zdroj: Vlastní výzkum

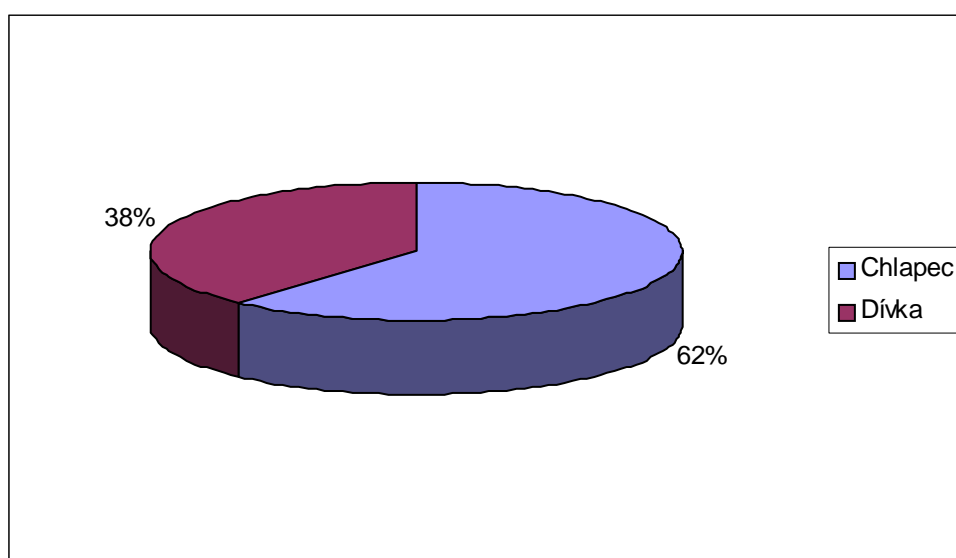
V období, kdy probíhal výzkum bylo z celkového počtu 62 respondentů v pracovním poměru 8 mužů (13 %) a 9 žen (15 %), nezaměstnaných bylo 9 mužů (15 %) a 15 žen (23 %), invalidní důchod pobíral 1 muž (2 %) a 6 žen (10 %), nikdo nebyl studentem (0%), OSVČ byl 1 muž (2 %) a žádná žena (0%), 13 žen (20) bylo na mateřské dovolené

3.2.2 Výzkumný soubor pro řízený rozhovor – děti

Základní soubor tvořily romské děti, které tráví svůj volný čas „na ulici“, nestrukturovaně v partách vrstevníků. Prostým náhodným výběrem bylo vybráno 26 dětí, které tvořily výzkumný soubor. Do výzkumu byly zahrnuty děti ze sociálně slabých či vyloučených romských rodin i děti, které pocházejí z rodin již integrovaných. Rozhovory s dětmi jsem vedla především na dětském hřišti, v klubovně Azylového domu pro matky s dětmi a během návštěv v doprovodu romské terénní pracovníce v jejich domácím prostředí.

Výzkum probíhal od 23.1. 2008 do 11.4. 2008.

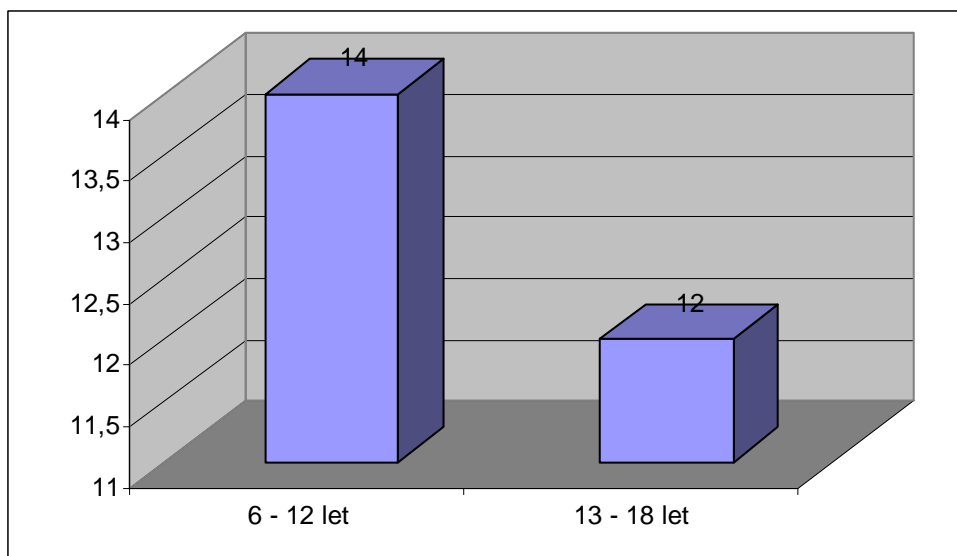
Graf 3: Charakteristika souboru podle zastoupení pohlaví (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 26 dotazovaných bylo celkem 16 chlapců (62 %) a 10 dívek (38 %).

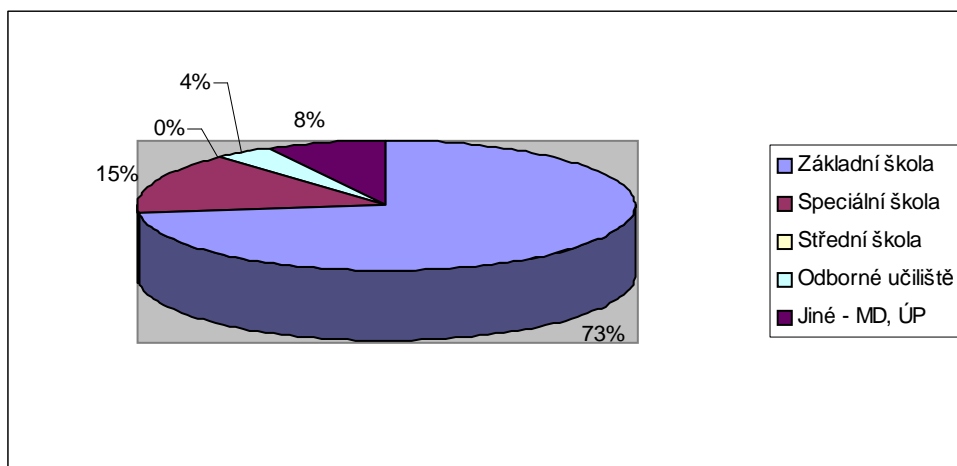
Graf 4: Charakteristika souboru podle věku (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že 14 respondentů (54 %) spadalo do věkové kategorie 6 – 12 let a 12 respondentů (46 %) do kategorie 13 – 18 let.

Graf 5: Charakteristika souboru podle typu navštěvované školy (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 26 respondentů bylo 19 dětí (73 %) žáky školy základní, 4 děti (15 %) žáky školy speciální, nikdo nebyl studentem střední školy, 1 respondent (4 %) byl učněm odborného učiliště a 2 dotazovaní (8 %) zvolili odpověď jiné.

3.2.3 Výzkumný soubor dotazníkového šetření

Výzkumný soubor pro dotazníkové šetření tvořili tři vedoucí pracovníci srovnávaných organizací. Všechny tři dotazníky se mi vrátily vyplněné, jejich návratnost tedy byla 100 %.

Dotazníkové šetření probíhalo v únoru roku 2008.

Tabulka 3: Charakteristika souboru podle pohlaví

	Muž	Žena
Cheiron	0	1
Kiwanis	1	0
Verdan	1	0

Zdroj: Vlastní výzkum

V komunitním centru Cheiron zaujímá vedoucí postavení žena, v Kiwanis klubu a sdružení Verdán muži.

Tabulka 4: Charakteristika souboru podle věku

Cheiron	26 let
Kiwanis	30 let
Verdan	26 let

Zdroj: Vlastní výzkum

Věk vedoucích pracovníků se pohybuje od 26 do 30 let. Jejich průměrný věk je 27 let.

Tabulka 5: Charakteristika souboru podle názvu zastávané funkce

Cheiron	Výkonná ředitelka
Kiwanis	Prezident klubu
Verdan	Předseda občanského sdružení

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá že vedoucí funkcí v Komunitním centru Cheiron je funkce výkonné ředitelky, v Kiwanis klubu Tábor prezident klubu a ve sdružení Verdán jeho předseda

Tabulka 6: Charakteristika souboru podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Cheiron	VOŠ
Kiwanis	VŠ
Verdan	SŠ

Zdroj: Vlastní výzkum

Z vedoucích pracovníků srovnávaných organizací má nejvyšší vzdělání prezident Kiwanis klubu a to vzdělání vysokoškolské. Následuje výkonná ředitelka Komunitního centra Cheiron, která absolvovala vyšší odbornou školu a nejnižšího vzdělání dosáhl předseda Občanského sdružení Verdán, který absolvoval Romskou sociální střední školu.

Tabulka 7: Charakteristika souboru podle dalšího rozšiřování svého vzdělání

Cheiron	studium VŠ
Kiwanis	studium VŠ
Verdan	studium VOŠ

Zdroj: Vlastní výzkum

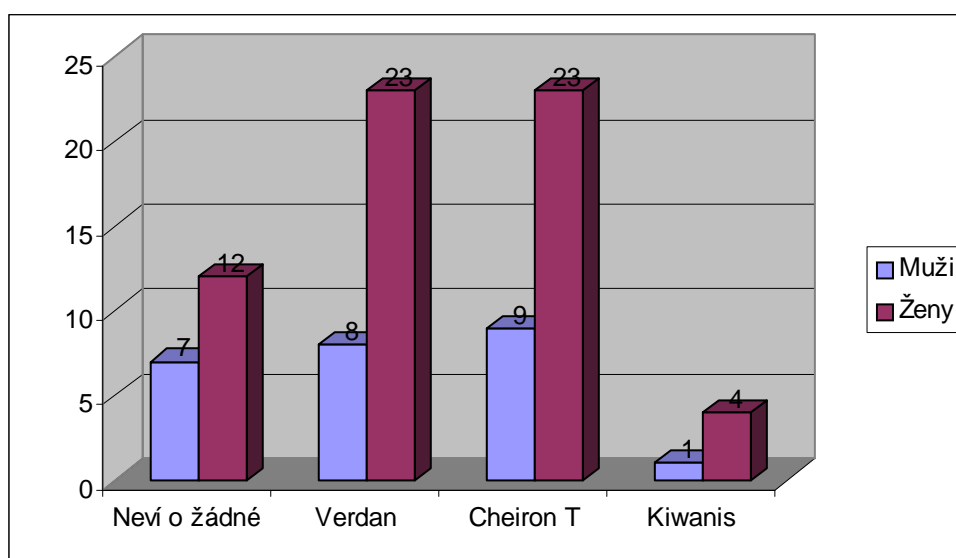
Všichni tři respondenti si dále rozšiřují své vzdělání. Předseda Občanského sdružení Verdán na vyšší odborné škole a zástupci zbývajících organizací na školách vysokých.

4. Výsledky

4.1 Vyhodnocení řízeného rozhovoru s dospělými zástupci romské populace

(Otázky v tomto řízeném rozhovoru jsou vyhodnoceny až od otázky č. 5. dále, otázky 1 – 4 byly jako otázky identifikační použity pouze při charakteristice zkoumaného souboru).

Graf 6: Povědomí o existenci organizací pracujících s Romy (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 respondentů neznalo 7 mužů (11 %) a 12 žen (19 %) žádnou organizaci pracující s Romy v Tábořském regionu, sdružení Verdán jmenovalo 8 mužů (13 %) a 23 žen (37 %), Cheiron 9 mužů (14 %) a 23 žen (37 %), Kiwanis 1 muž (2 %) a 4 ženy (6 %).

Tabulka 8: Znalost poskytovaných služeb

	Muži	Ženy	Celkem
Neznají	3	11	14
Volnočasové aktivity pro děti	8	20	28
Preventivní programy	0	1	1
Sociální poradenství	1	1	2
Výuka romského jazyka	1	0	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 43 respondentů, kteří na otázku č. 5 odpověděli, že znají zařízení pracující s Romy na Tábořsku, uvedlo 8 mužů a 20 žen, že organizace zajišťují volnočasové aktivity pro děti, preventivní programy neuvedl žádný muž a 1 žena, sociální poradenství uvedl 1 muž a 1 žena, výuku romského jazyka uvedl 1 muž a žádná žena, poskytované služby neznali 3 muži a 11 žen.

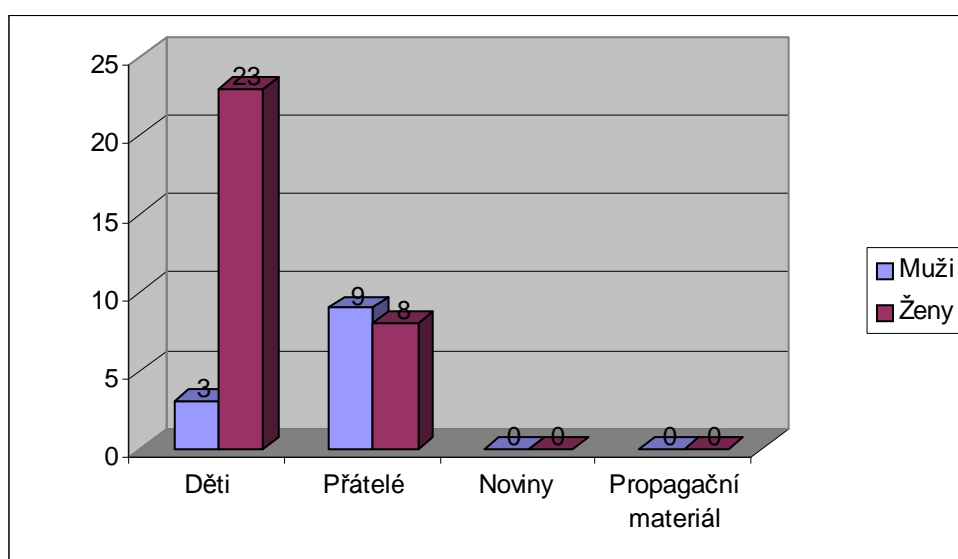
Tabulka 9: Využívání poskytovaných služeb dotazovanými

	Muži	Ženy	Celkem
Žádné	8	26	34
Sociální poradenství	1	0	1
Klubovna	1	0	1
Hudebna	1	0	1
Kroužky	3	3	6
Výlety a tábory	0	1	1
Všechny	0	1	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Z počtu 43 respondentů uvedlo 8 mužů a 26 žen, že služby organizací pracujících s Romy nevyužívají, sociální poradenství využívá 1 muž a žádná žena, klubovnu navštěvuje 1 muž a žádná žena, hudebnu navštěvuje 1 muž a žádná žena, do kroužků posílají své děti 3 muži a 3 ženy, letních táborů pro děti využívá 1 žena a žádný muž, všechny nabízené služby využívá jedna žena a žádný muž

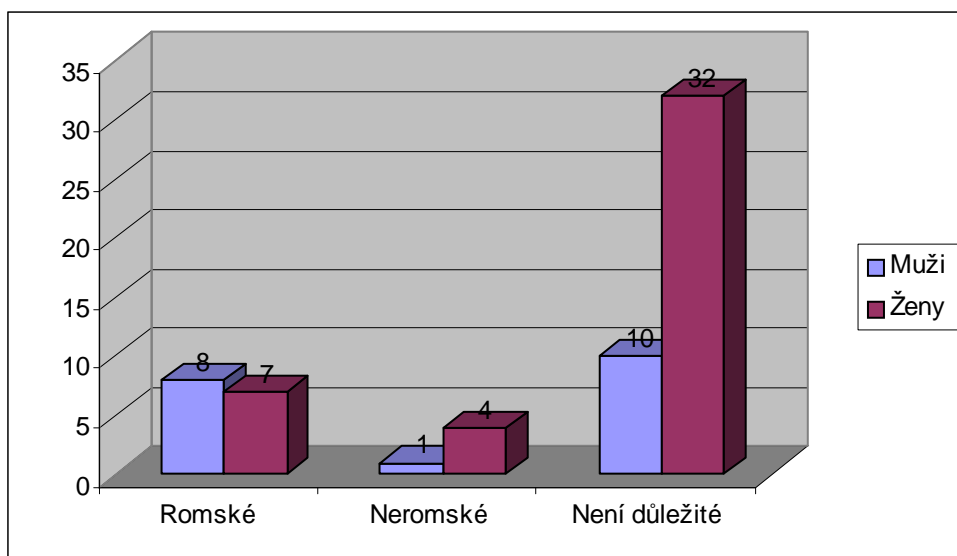
Graf 7: Zdroje informací o existenci organizací (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z počtu 43 respondentů se o existenci organizací pracujících s Romy dozvěděli 3 muži a 23 žen od dětí, 9 mužů a 8 žen od přátel, možnost propagačních materiálů a novin neuvedl žádný z dotazovaných.

Graf 8: Preference organizace romské či neromské (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 respondentů uvedlo 8 mužů (12,88 %) a 7 žen (11,2 %), že preferují služby organizace romské, 1 muž (1,61 %) a 4 ženy (6,44 %) organizace neromské, pro 10 mužů (16,1 %) a 32 žen (51,52 %) není důležité, zda jde o romskou či neromskou organizaci.

Tabulka 10: Respondenty postrádané služby

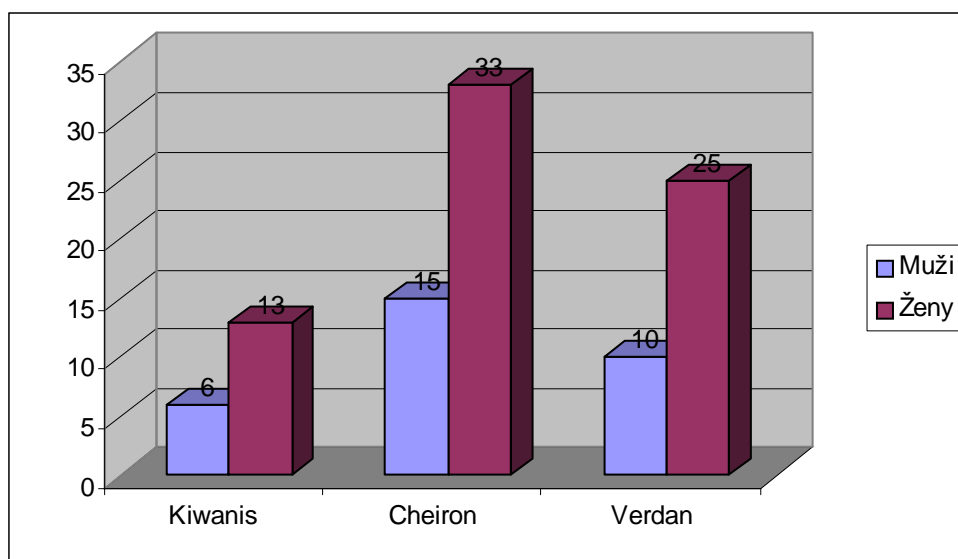
	Muži	Ženy	Celkem
Sociální poradenství	6	12	18
Hlídní dětí	2	5	7
Rekvalifikační kurzy	4	5	9
Volnočasové aktivity pro děti	6	22	28
Doučování dětí	1	11	12
Kulturní programy	8	19	27
Preventivní programy	1	1	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 62 dotazovaných uvedlo, že by chtěli využívat sociální poradenství 6 mužů a 12 žen , službu hlídání dětí 2 muži a 5 žen,

Rekvalifikační kurzy 4 muži a 5 žen, volnočasové aktivity pro děti 6 mužů a 22 žen, doučování dětí 1 muž a 11 žen, kulturní programy 8 mužů a 19 žen a preventivní programy 1 muž a 1 žena.

Graf 9: Znalost vybraných organizací (v absolutních číslech)

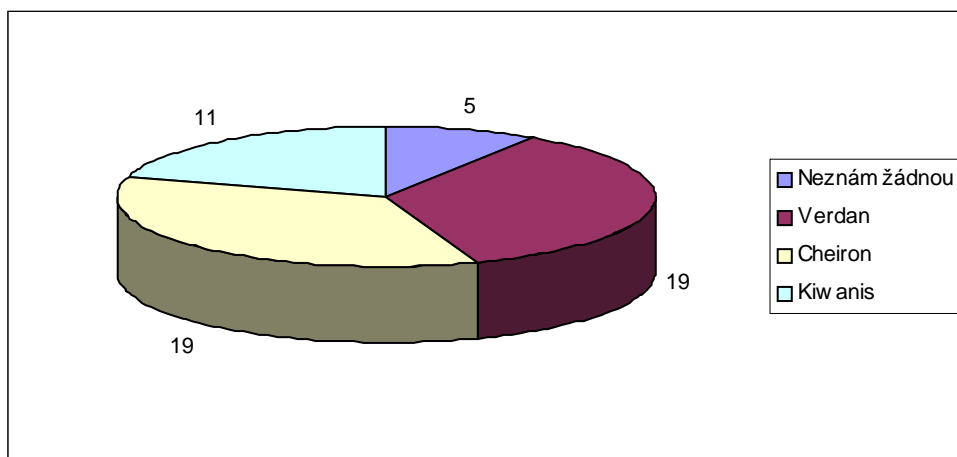
Zdroj: Vlastní výzkum

Na kontrolní otázku týkající se znalosti organizací pracujících s Romy z celkového počtu 62 respondentů potvrdilo znalost Kiwanis klubu Tábor 6 mužů a 13 žen, komunitního centra Cheiron 15 mužů a 33 žen a občanského sdružení Verdán 10 mužů a 25 žen.

4.2 Vyhodnocení řízeného rozhovoru s romskými dětmi

(Otázky v tomto řízeném rozhovoru jsou vyhodnoceny až od otázky č. 4. dále, otázky 1 – 3 byly jako otázky identifikační použity pouze při charakteristice zkoumaného souboru.)

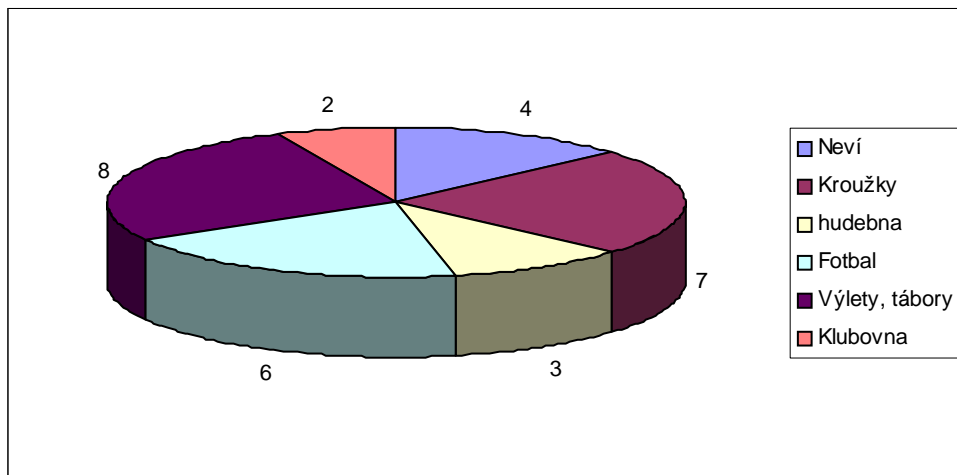
Graf 10: Povědomí dětí o existenci organizací pracujících s Romy (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 26 respondentů jmenovalo 19 osob (73 %) jako organizaci pracující s Romy Komunitní centrum Cheiron, 11 osob (42 %) Kiwanis klub Tábor, 19 osob (73 %) sdružení Verdan, 5 dotazovaných (19 %) uvedlo, že žádné takové zařízení nezná.

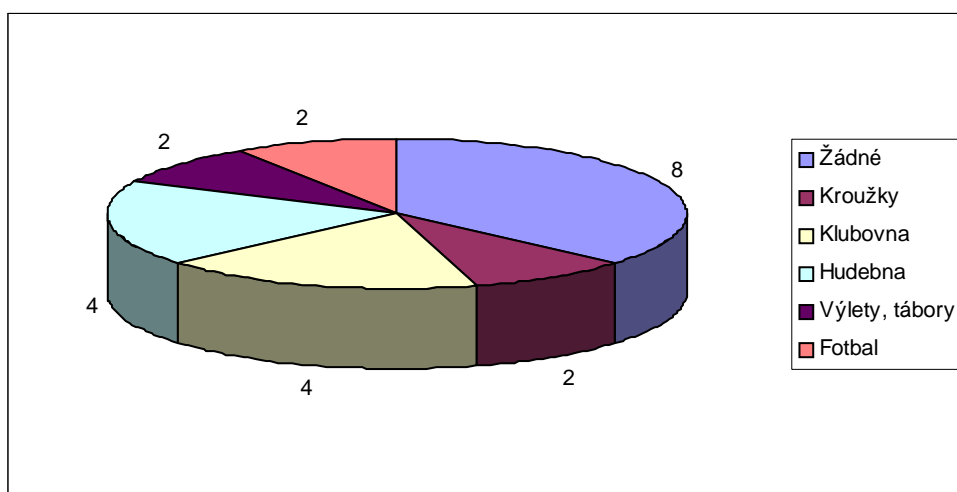
Graf 11: Znalost služeb poskytovaných organizacemi (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 21 dotazovaných, kteří v otázce č. 4 potvrdilo, že zná organizaci, která s Romy pracuje uvedly 4 osoby, že neví, jaké služby organizace poskytují, 7 osob jmenovalo různé kroužky, 3 osoby hudebnu, 6 osob fotbal, 8 osob výlety a letní tábory a 2 osoby klubovnu.

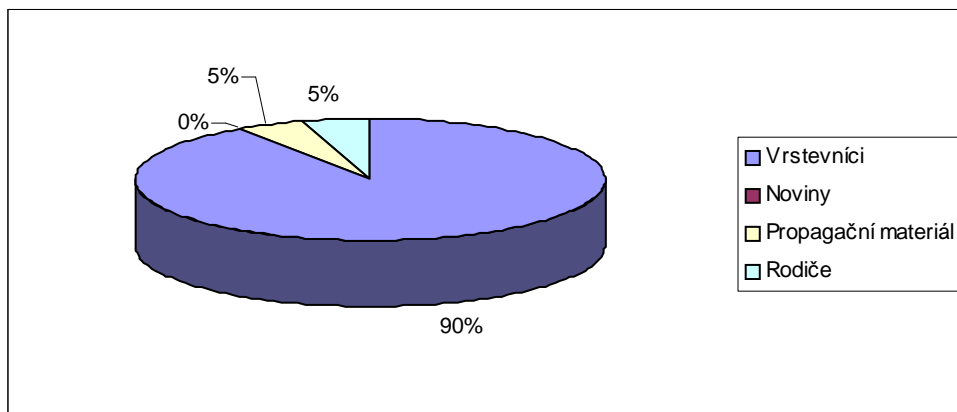
Graf 12: Služby respondenty využívané (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 21 dotazovaných uvedlo 8 osob, že služby zařízení nevyužívají, 2 osoby uvedly, že navštěvují kroužky, 4 osoby klubovnu, 4 osoby hudebnu, 2 z dotazovaných jezdí na letní tábory a 2 hrají v zařízení fotbal.

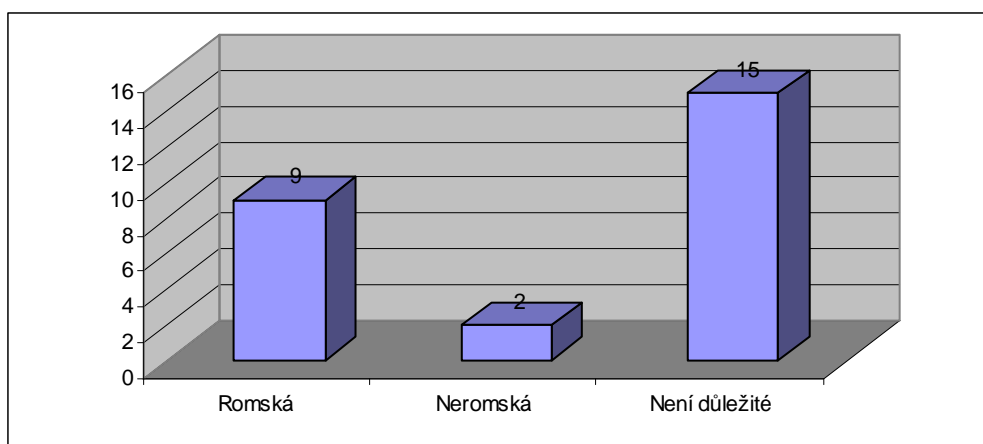
Graf 13: Zdroje informací o existenci zařízení pracujících s Romy (v procentech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že z celkového počtu 21 dotazovaných se 19 osob (90 %) dozvědělo o existenci organizací od svých vrstevníků, 1 osoba (5 %) z propagačních materiálů organizací, 1 osoba (5 %) od svých rodičů, možnost novinového informačního zdroje neoznačil nikdo.

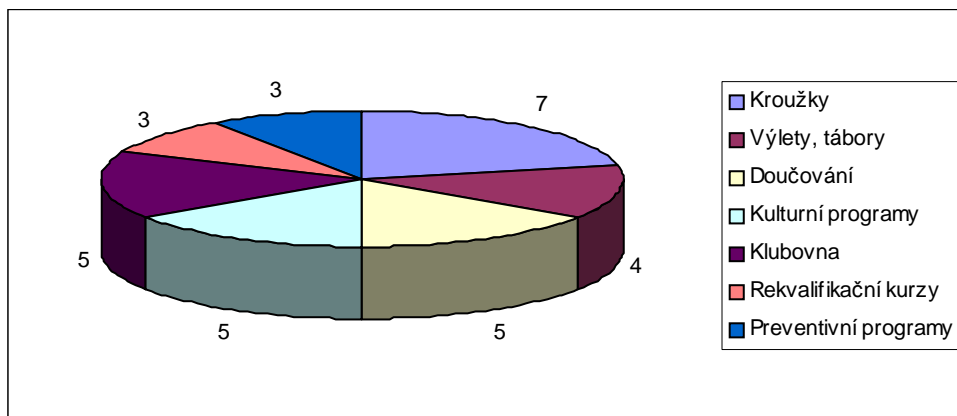
Graf 14: Preference ve využívání služeb organizace romské či neromské (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 26 respondentů uvedlo 9 (34,5 %) osob, že by raději využívaly služby organizace romské, 2 (7,5 %) osoby preferují služby organizace neromské a 15 (58 %) respondentů uvedlo, že pro ně není důležité jde – li o romskou či neromskou organizaci.

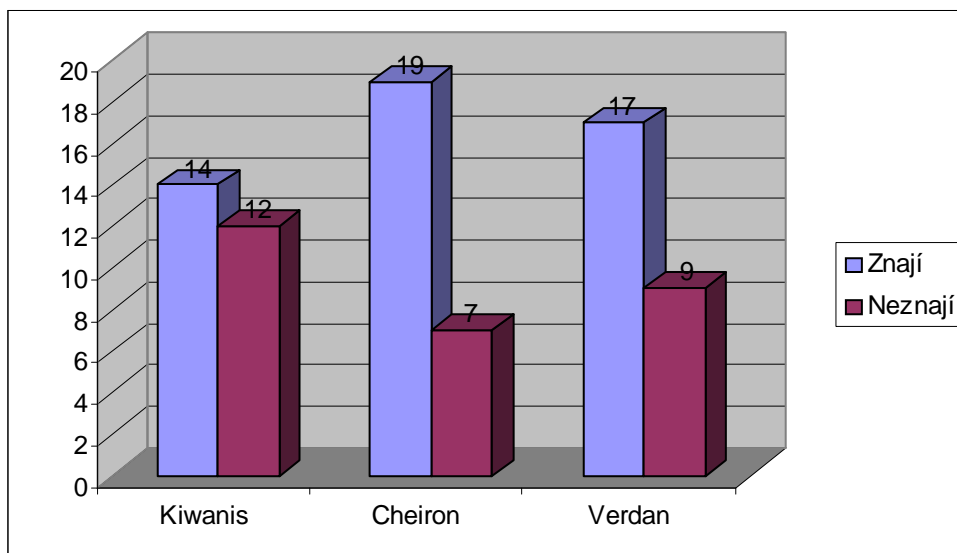
Graf 15: Služby, jejichž existenci respondenti postrádají (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že z celkového počtu 26 dotazovaných 7 osob postrádá možnost navštěvovat různé kroužky, 4 osoby by uvítaly možnost jet na letní tábory, 5 osob by rádo využívalo doučování, 5 osob postrádá kulturní programy, 5 osob by chtělo navštěvovat klubovnu, 3 osob rekvalifikační kurzy a 3 osoby postrádají preventivní programy.

Graf 16: Znalost vybraných organizací (v absolutních číslech)

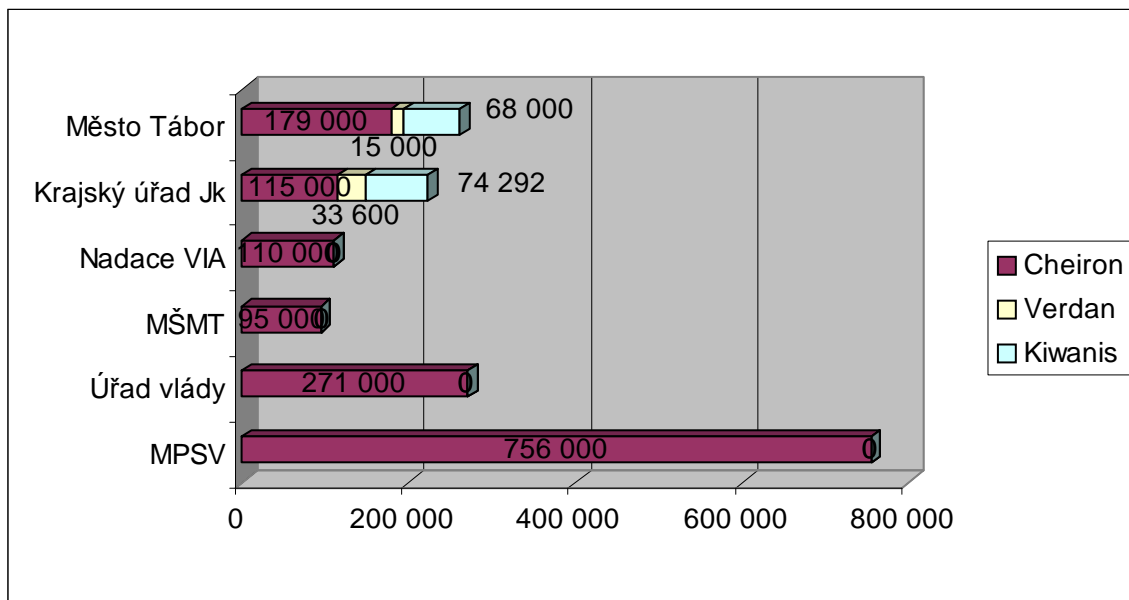

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 26 respondentů potvrdilo 14 osob (54 %), že zná Kiwanis klub Tábor, 19 osob (73 %) Komunitní centrum Cheiron a 17 osob (65 %) sdružení Verdán.

4.3 Vyhodnocení analýzy dokumentů – sekundární analýza

Graf 17: Dotační příjmy organizací (2006) (v absolutních číslech)

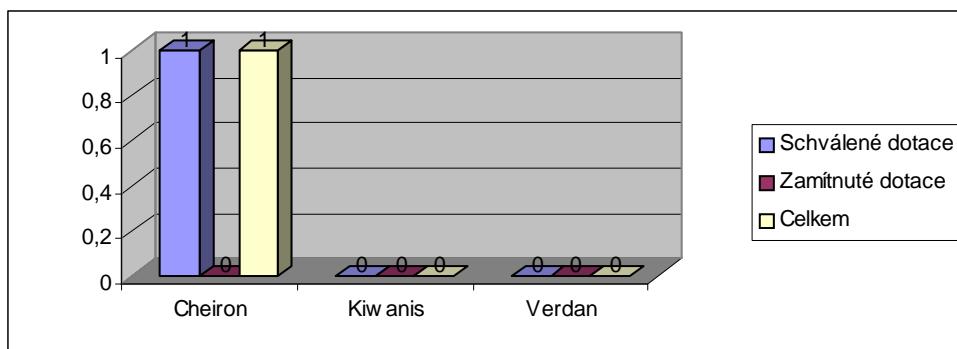
Zdroj: Občanské sdružení Verdan, Výroční zpráva 2006.

Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2006.

Kiwanis klub Tábor, Výroční zpráva 2006.

Z grafu vyplývá, že dotační příjmy za rok 2006 Kiwanis klubu Tábor pocházejí pouze z fondů města Tábor (68 000) a z dotací Krajského úřadu Jihočeského kraje (74 292). Sdružení Verdan čerpalo v daném roce také dotace od Krajského úřadu Jihočeského kraje (33 600), a Města Tábor (15 000). Komunitní centrum Cheiron získalo dotační příjmy od Ministerstva práce a sociálních věcí (756 000), Ministerstva mládeže školství a tělovýchovy (95 000), Úřadu vlády (RVKPP) (271 000), Krajského úřadu Jihočeského kraje (115 000), Města Tábor (179 000) a oslovené nadace (10 000).

Graf 18: Dotační řízení MŠMT (2006) (v absolutních číslech)

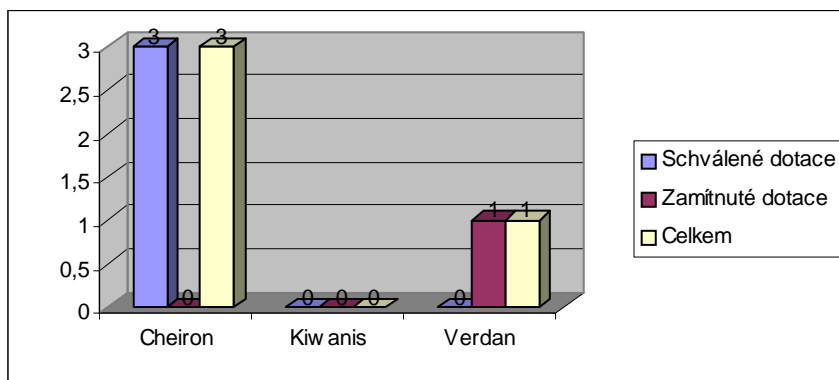
Zdroj: Občanské sdružení Verdán, Výroční zpráva 2006.

Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2006.

Kiwanis klub Tábor, Výroční zpráva 2006.

Z grafu vyplývá, že o dotační příspěvek u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy požádalo pouze Komunitní centrum Cheiron T a to dotace byla schválena. Zbylé dvě organizace se v roce 2006 do dotačního řízení u tohoto ministerstva nepřihlásily.

Graf 19: Dotační řízení MPSV (2006) (v absolutních číslech)

Zdroj: Občanské sdružení Verdán, Výroční zpráva 2006.

Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2006.

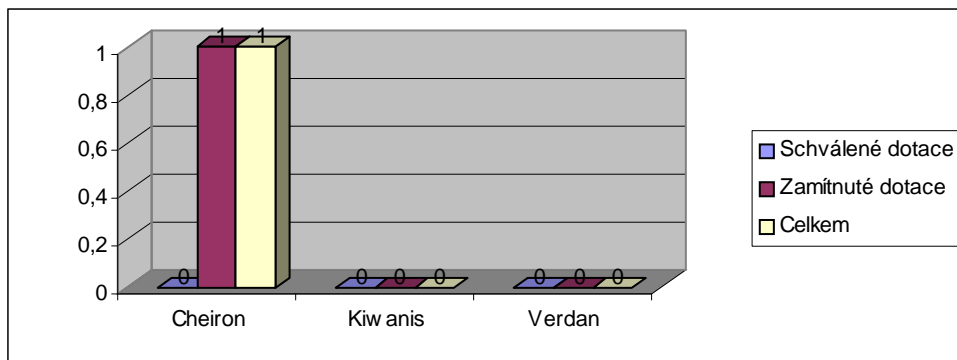
Kiwanis klub Tábor, Výroční zpráva 2006.

Výsledky námitkového řízení pro rok 2006

Výsledky dotačního řízení pro rok 2006

Z grafu vyplývá, že v roce 2006 se dotačního řízení Ministerstva práce a sociálních věcí zúčastnilo Komunitní centrum Cheiron T s třemi žádostmi o dotační příspěvek a všechny tři dotace pro tuto organizaci byly schváleny. Jediná žádost, kterou podalo Sdružení Verdán v tomto roce u zmíněného ministerstva byla zamítnuta. Kiwanis klub Tábor se do dotačního řízení nezapojil.

Graf 20: Dotační řízení MI (2006) (v absolutních číslech)

Zdroj: Občanské sdružení Verdán, Výroční zpráva 2006.

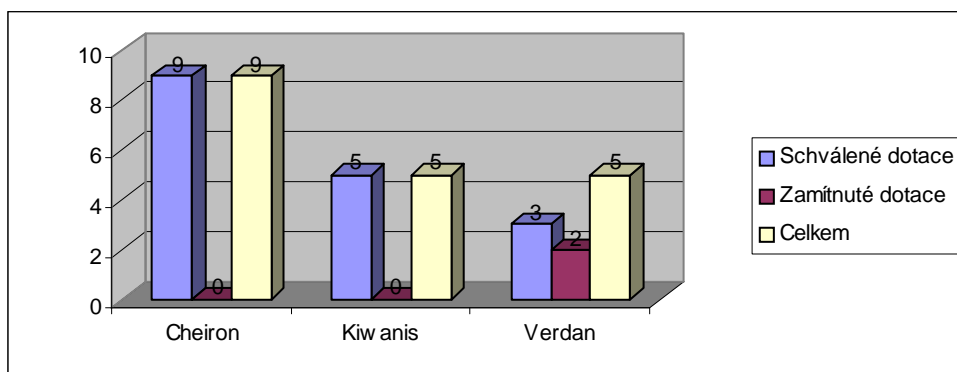
Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2006.

Kiwanis klub Tábor, Výroční zpráva 2006.

Seznam projektů, které získaly dotace MI ČR na podporu vysokorychlostního internetu pro rok 2006.

Z grafu vyplývá, že v roce 2006 zažádalo o dotační příspěvek u bývalého Ministerstva informatiky pouze Komunitní centrum Cheiron T a jeho žádost byla zamítnuta. Zbylé organizace se do dotačního řízení nezapojily.

Graf 21: Dotační řízení Města Tábor (2006) (v absolutních číslech)

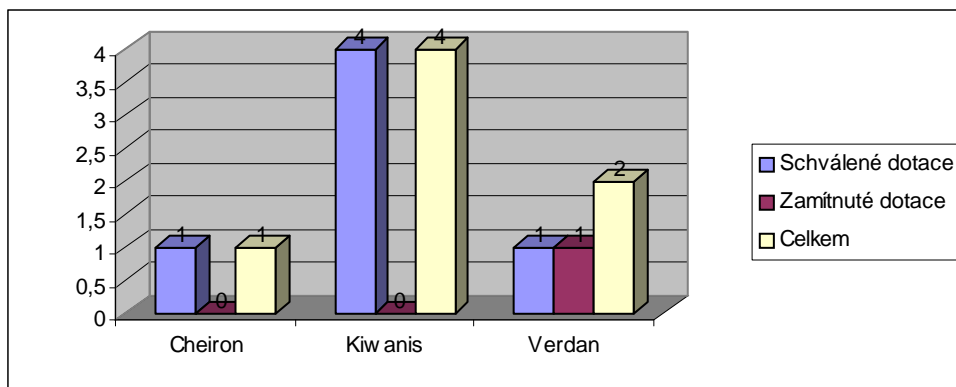
Zdroj: Usnesení zastupitelstva města Tábor – 35. zasedání

Usnesení zastupitelstva města Tábor – 34. zasedání

Z grafu vyplývá, že z podaných 9 žádostí o dotace z fondů Města Tábor, které podalo Komunitní centrum Cheiron, bylo všech devět schváleno. Úspěšnost této organizace v dotačním řízení byla tedy 100 %. Stejně tomu bylo u Kiwanis klubu Tábor, který podal 5 žádostí o dotace a všech 5 bylo Městem Tábor schváleno. Úspěšnost byla tedy 100 %. Občanské sdružení Verdán zažádalo v daném roce o 5 dotací, z nichž byly 3 schváleny a 2 Město Tábor zamítlo. Úspěšnost v dotačním řízení byla 60 %.

Graf 22: Dotační řízení Krajského úřadu Jihočeského kraj (2006)

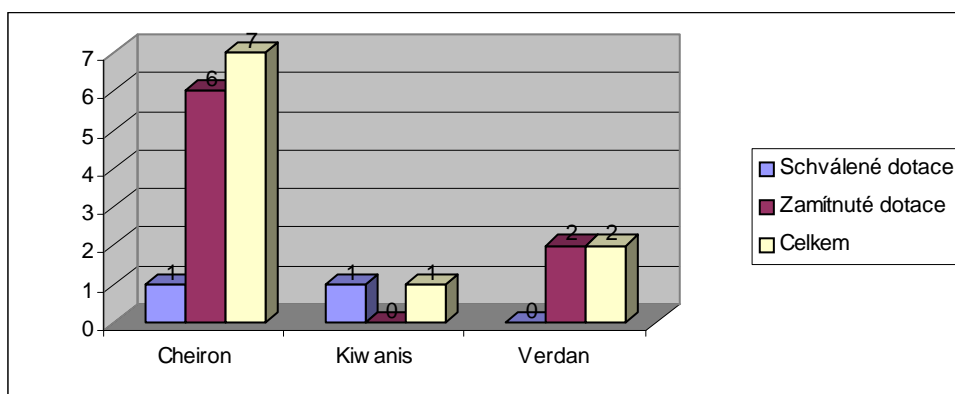
(v absolutních číslech)

Zdroj: Radou kraje schválené dotace v rámci Jihočeských krajských programů podpory práce s dětmi a mládeží pro rok 2006.

Z grafu vyplývá, že v dotačním řízení Krajského úřadu Jihočeského kraje pro rok 2006 byly schváleny 4 ze 4 žádostí o dotace, které podal Kiwanis klub Tábor. Úspěšnost klubu byla 100 %. Komunitní centrum Cheiron podalo v tomto dotačním řízení 1 žádost, která byla schválena. Úspěšnost centra byla 100 %. Občanské sdružení Verdan požádalo v roce 2006 o 2 dotace, z nichž byla 1 schválena. Úspěšnost sdružení v dotačním řízení byla 50 %.

Graf 23: Dotační řízení oslovených nadací (2006)

Zdroj: Granty v regionech 2006 – Nadace o2

Výroční zpráva 2006 – Nadace Via

Výsledky 3.výzvy Globálního grantu OP RLZ, Výroční zpráva 06–Nadace ROS

Podpořili jsem v roce 2006, Výroční zpráva 2006 - Nadace člověk člověku

Výroční zpráva 2006 – Nadace pro radost

Výroční zpráva 2006 – Nadace ČEZ

Výroční zpráva 2006 – Nadace škola hrou

Grantový program v Poho 2006 – Nadace Vodafone

Z grafu vyplývá, že v roce 2006 zažádalo Komunitní centrum Cheiron o dotační příspěvek u 7 nadací. Pouze 1 z žádostí prošla výběrovým řízením nadace Via, 6 žádostí u nadací: O2, Pomozte dětem, Člověk člověku, Nadace por radost, ČEZ a ROS bylo zamítnuto. Úspěšnost centra v získávání financí z nadačních fondů byla 14 %. Kiwanis klub Tábor zažádal v určeném roce o dotační příspěvek u 1 nadace. Jejich žádost byla Nadací Vodafone schválena čímž byla jejich úspěšnost 100 %. Občanské sdružení Verdan oslovilo s žádostí o dotační příspěvky 2 nadace. Obě jejich žádosti byly nadacemi: Škola hrou a Via zamítnuty a úspěšnost v získávání příspěvků z nadačních fondů byla 0 %.

Tabulka 11: Úspěšnost organizací v dotačních řízeních v roce 2006 (v procentech)

Poskytovatelé dotací	Cheiron	Kiwanis	Verdan
MPSV	100%	nežádalo	0%
MŠMT	100%	nežádalo	nežádalo
MI	0%	nežádalo	nežádalo
Město Tábor	100%	100%	60%
Jihočeský kraj	100%	100%	50%
Nadace	14%	100%	0%

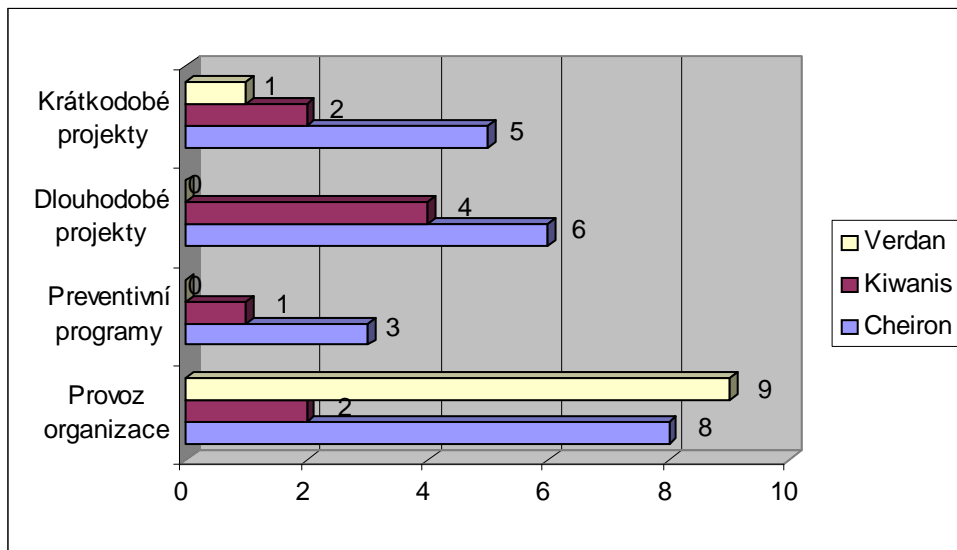
Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že úspěšnost Komunitního centra Cheiron T v získávání finančních prostředků prostřednictvím dotací byla 100 % u těchto subjektů: Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, Města Tábor a Krajského úřadu Jihočeského kraje. V dotačních řízeních oslovených nadací byla úspěšnost této organizace 14 % a v dotačním řízení ministerstva informatiky byla úspěšnost nulová.

Kiwanis klub Tábor byl stoprocentně úspěšný v získávání dotačních prostředků u Města Tábor, Krajského úřadu Jihočeského kraje a oslovené nadace. U jiných subjektů o příspěvek tato organizace nežádala.

Úspěšnost v získávání dotačních příspěvků sdružení Verdan v daném roce byla u Ministerstva práce a sociálních věcí a oslovených nadací nulová, u Města Tábor 60 % , u Krajského úřadu Jihočeského kraje 50 %. U jiných subjektů organizace o příspěvek nežádala.

Graf 24: Předměty žádostí o dotace jednotlivých organizací (2006)
(v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že jako předmět žádostí o dotační příspěvky Sdružení Verdan byl nejčastěji uváděn příspěvek na provoz této organizace a to 9 krát, o dotační příspěvek na krátkodobé projekty žádalo sdružení 1 krát.

Kiwanis klub Tábor žádal nejčastěji o dotační příspěvky na dlouhodobé projekty 4 krát, dále na provoz organizace 2 krát, krátkodobé projekty také 2 krát a 1 krát na zajištění preventivních programů.

Komunitní centrum Cheiron T žádalo nejčastěji finanční prostředky na provoz organizace 8 krát, dále na dlouhodobé projekty 6 krát, krátkodobé projekty 5 krát a 3 krát na pořádání preventivních programů.

4.4 Vyhodnocení dotazníku určeného vedoucím pracovníkům vybraných organizací

(Otázky v tomto řízeném rozhovoru jsou vyhodnoceny až od otázky č. 6. dále, otázky 1 – 5 byly jako otázky identifikační použity pouze při charakteristice zkoumaného souboru.)

Tabulka12: Typ neziskové organizace

Cheiron	Obecně prospěšná společnost
Kiwanis	Občanské sdružení
Verdan	Občanské sdružení

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že Komunitní centrum Cheiron T je obecně prospěšnou společností a zbývající organizace jsou občanskými sdruženími.

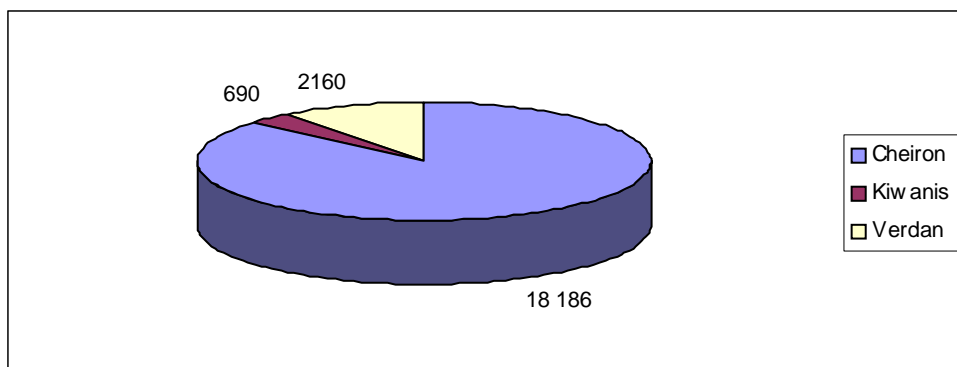
Tabulka13: Doba existence vybraných nestátních neziskových organizací

Cheiron	11 let
Kiwanis	6 let
Verdan	2 roky

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že Komunitní centrum Cheiron T poskytuje své služby již 11 let, Kiwanis klub Tábor 6 let a nejkratší dobu 2 roky sdružení Verdan.

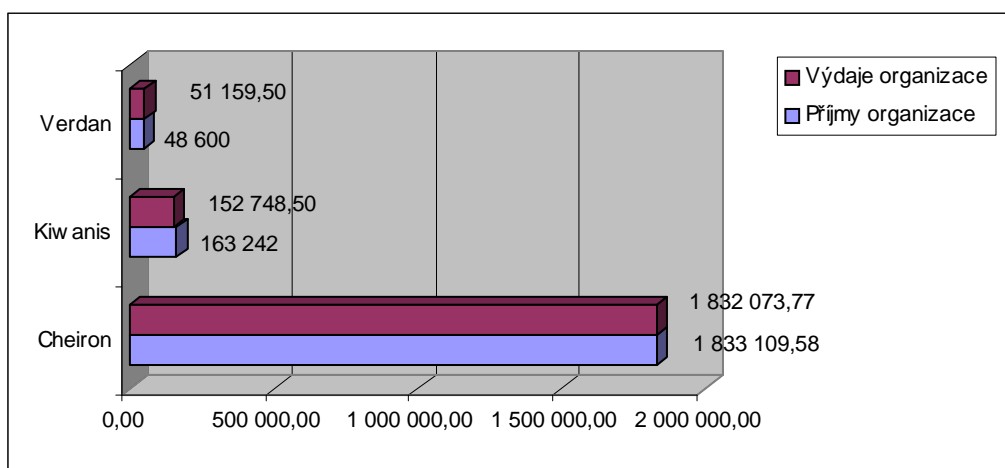
Graf 26: Počet klientů v roce 2006 (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že v roce 2006 zaznamenalo nejvyšší počet návštěv klientů Komunitní centrum Cheiron T a to 18 186 návštěv, sdružení Verdan zaznamenalo 2160 návštěv klientů a Kiwanis klub Tábor poskytlo své služby 690 klientům.

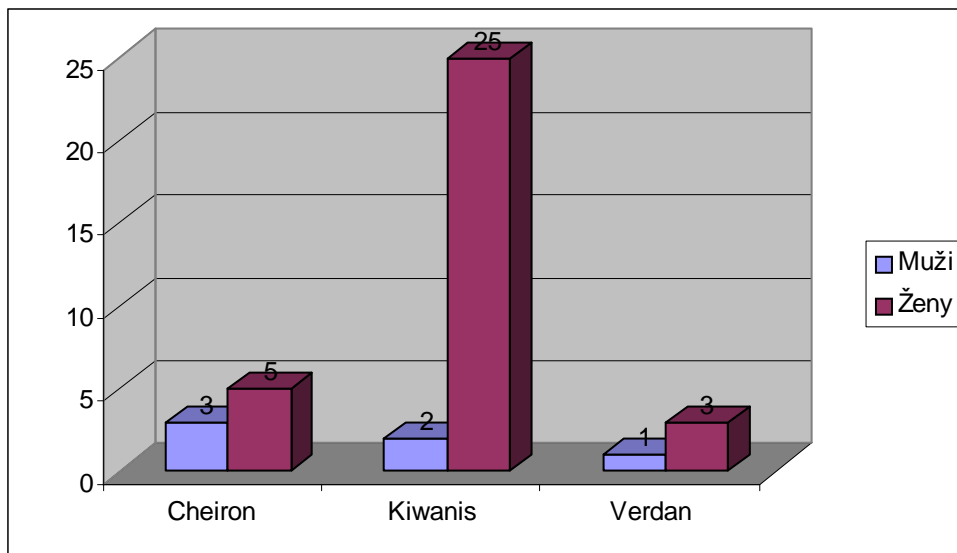
Graf 27: Příjmy a výdaje vybraných organizací za rok 2006 (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že nejvyšších příjmů i výdajů z porovnávaných organizací v roce dosáhlo Komunitní centrum Cheiron T, příjmy: 1 833 109, 58, výdaje: 1 832 073, 77. Následuje Kiwanis klub Tábor příjmy: 163 242 výdaje: 152 748, 50. S nejnižšími částkami hospodařilo sdružení Verdan, příjmy: 48 600 výdaje: 51 159, 50. V roce 2006 převýšily výdaje sdružení Verdan jeho příjmy.

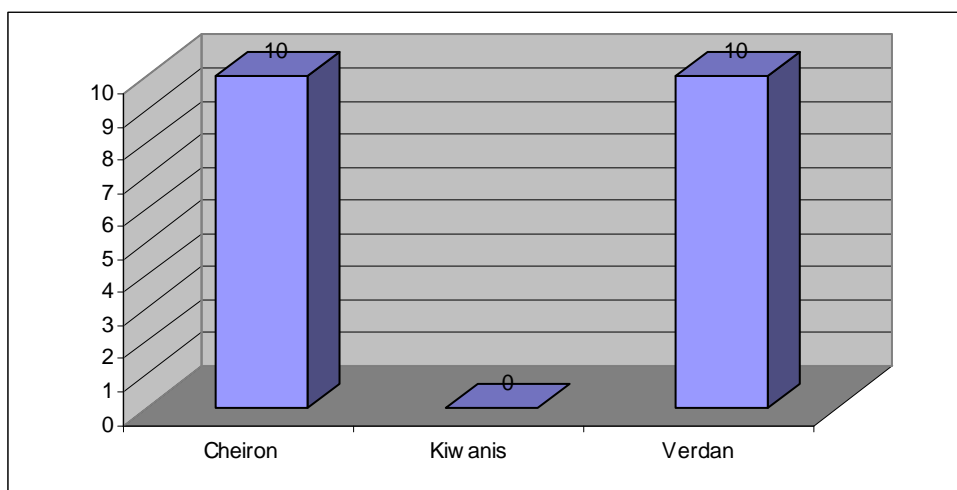
Graf 28: Počet zaměstnanců a členů vybraných organizací (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že Komunitní centrum Cheiron zaměstnává 5 žena a 3 muže, Kiwanis klub Tábor má 2 členy mužského pohlaví a 25 členů ženského pohlaví a členy sdružení Verdán jsou tři ženy a jeden muž.

Graf 29: Spolupráce s dobrovolníky (v absolutních číslech)

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že Komunitní centrum Cheiron využívá pomoci 10 dobrovolníků, sdružení Verdán spolupracuje s 10 dobrovolníky a Kiwanis klub Tábor pomoci dobrovolníků nevyužívá.

Tabulka 14: Služby poskytované, srovnávanými organizacemi.

	Cheiron	Kiwanis	Verdan
Volnočasové aktivity	poskytují	poskytují	poskytují
Provoz klubovny	poskytují	poskytují	poskytují
Kulturní programy	poskytují	neposkytují	poskytují
Sociální poradenství	neposkytují	neposkytují	poskytují
Vzdělávací programy	neposkytují	poskytují	poskytují
Rekvalifikační kurzy	neposkytují	neposkytují	poskytují
Pořádání výletů, letních táborů	poskytují	poskytují	neposkytují
Spolupráce s PMS	neposkytují	neposkytují	poskytují
Kurzy českého jazyka pro cizince	neposkytují	poskytují	neposkytují
Programy pro děti z DMD	neposkytují	poskytují	neposkytují
Jednorázové aktivity s různými náměty	poskytují	poskytují	poskytují
Preventivní programy	poskytují	poskytují	poskytují

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že preventivní programy poskytují všechny tři organizace, jednorázové programy provozují také všechny tři srovnávané organizace jde například o besídky, sportovní či jiné zábavné aktivity většinou pro děti.

Každá ze srovnávaných organizací provozuje svou klubovnu a připravuje pro děti volnočasové aktivity. Programy pro děti z Azylového domu pro matky s dětmi a jazykové kurzy pro cizince vykonává pouze Kiwanis klub Tábor.

Spolupráci s Probační a mediační službou, zajišťování rekvalifikačních kurzů a sociální poradenství uvedlo jako náplň své činnosti pouze Sdružení Verdan. Letní tábory a několika denní výlety pro děti pořádají Kiwanis klub Tábor a Komunitní centrum Cheiron T. Vzdělávací programy nabízí Kiwanis klub Tábor a sdružení Verdan většinou ve formě doučování. Pořádání kulturních programů je jednou z činností Komunitního centra Cheiron T a sdružení Verdan.

5. Diskuse

Neuspokojivý současný stav romské populace včetně její vzdělanostní úrovně má nepříznivé důsledky v oblasti sociální, ekonomické i kulturní, prohlubuje skupinové a společenské rozpory a vyvolává značné problémy z hlediska národnostního porozumění.(61)

Je zřejmé, že překonání sociálních a ekonomických problémů nemůže být trvale zajištěno jinak než právě vzděláním zlepšujícím šance na pracovním trhu. Z dlouhodobého hlediska je tedy zřejmé, že investice a aktivní politika v oblasti vzdělání přinese enormní úspory sociálních výdajů.(10)

Prioritou mnoha romských i neromských, vládních i nevládních organizací se proto stává otázka vzdělání.(14)

Cíl výzkumné práce spočíval ve srovnání nestátních neziskových organizací zabývajících se integrací a mimoškolním vzděláváním Romů na Táborsku. Dalším cílem bylo zhodnocení úspěšnosti organizací v získávání dotačních příspěvků. Cílem bylo také zmapovat povědomí potencionálních romských klientů o uvedených organizacích.

Pro sběr primárních dat byla použita metoda analýza dokumentů, technika sekundární analýza dat. Jedná se o shromáždění a analýzu již publikovaných informací.

Získaná data sloužila k ověření hypotézy číslo 1 a zároveň splnění druhého z uvedených cílů, kterým bylo srovnání úspěšnosti organizací v získávání finančních prostředků prostřednictvím grantů a dotací.

Za účelem testování druhé hypotézy a rovněž k splnění jednoho z výše uvedených cílů, tedy k zmapování povědomí Romů o existenci organizací zabývajících se romskou problematikou, byly provedeny 2 kvantitativní výzkumy metodou dotazování technikou řízeného rozhovoru, pro které byly vytvořeny dvě struktury řízeného rozhovoru (viz. příloha 1, 2), které byly konstruované pro potřeby této bakalářské práce.

Doplňující metodou, kterou jsem v mé práci použila byla metoda dotazování formou dotazníku (viz. příloha 3). Získaná data sloužila k naplnění posledního cíle, kterým bylo srovnání vybraných nestátních neziskových organizací.

5.1. Diskuse k řízenému rozhovoru s dospělými zástupci romské populace

Pro výběr zkoumaného vzorku byl použit náhodný stratifikovaný výběr. Tímto výběrem bylo ze základního souboru Romů ve městě Tábor vybráno 62 respondentů, které jsem společně s terénní pracovnící navštívila. Do souboru byly zahrnuty rodiny žijící v bytech pro neplatiče v Lužnické ulici, dále z bytů pro sociálně slabé rodiny v Zavadilské ulici, rodiny žijící v bytech prvních kategorií v rámci sídlišť, které jsou považovány za plně integrované a neúplné rodiny z Azylového domu pro ženy s dětmi. Tyto rozhovory jsem prováděla s respondenty osobně většinou v jejich domácím prostředí.

Struktura řízeného rozhovoru obsahovala celkem 11 uzavřených, otevřených a polootevřených otázek. Otázka č. 1, 2, 3, 4 byly otázkami identifikačními. Otázka č. 5 byla filtrační, obsahovala 3 podotázky a byla doplněná instrukcí. Otázky č. 6 a 7 byly otázkami zjišťovacími. Otázka č. 8 byla kontrolní otázkou otázky č. 5.

Výzkumný soubor zahrnoval 19 mužů (31 %) a 43 žen (69 %) (Graf 1). V tomto souboru byla nejsilněji zastoupena věková kategorie 31 – 40 let a to 35 % (Graf 2).

Jako své nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo 76 % respondentů vzdělání základní, v počtu zastoupení následují učební obory zakončené získáním výučních listů v 13 %, vzdělání na škole speciální získali 2 z respondentů, středoškolského vzdělání dosáhl pouze jeden respondent a stejně tomu bylo u vzdělání vysokoškolského (Tabulka 1).

Uvedená data potvrzují, že minimální procento Romů studuje na středních či vysokých školách. Tato skutečnost bývá nejčastěji vysvětlována tím, že vzdělání nezaujímá v jejich hodnotovém žebříčku významnější postavení. Romové jsou orientováni hmotně, ve snaze vyrovnat se co nejrychleji po vnější stránce většinovému obyvatelstvu **.(61)**

Vzdělání v romské komunitě nepředstavuje hodnotu pravděpodobně také proto, že vzdělaných lidí je v této komunitě minimálně.**(48)**

Nejčastěji uváděný zdroj příjmů respondentů byly podpora v nezaměstnanosti a o v 38 %, následovaly mzdy 28 % respondentů v pracovním právním vztahu a příspěvek v mateřství v 20% (Tabulka 2).

Tyto výsledky potvrzují skutečnost, že velká část romské populace je ohrožena sociálním vyloučením, které je důsledkem zejména vysoké nezaměstnanosti a závislosti na dávkových systémech sociální ochrany a již zmíněným nízkým vzděláním a kvalifikací.(31)

Diskuse k hypotéze 2: Romská minorita je málo obeznána s organizacemi, jejichž služby mohou její zástupci využívat.

K ověření této hypotézy byly použity otázky č. 5 a kontrolní otázka č. 8. Na otázku č. 5: Zda respondenti znají nějaké zařízení zaměřující se na práci s Romy na Tábořsku, odpovědělo z celkového počtu 62 respondentů 19 osob (30 %), že nezná žádnou takovou organizaci. Zbývajících 43 osob (70 %) potvrdilo znalost alespoň jedné organizace, jejíž název v rozhovoru uvedly (Graf 6).

V otázce č. 8, která byla otázkou kontrolní, potvrdilo znalost, alespoň jedné z uvedených organizací 54 respondentů (87 %). Žádnou z uvedených organizací neznalo 8 osob (13 %) (Graf 9).

Výše uvedené údaje mi vyvrací stanovenou hypotézu, protože 70 % oslovených respondentů znalo alespoň jednu organizaci, která se zaměřuje na práci s Romy. Při kontrolní otázce potvrdilo znalost jmenovaných organizací 87 % respondentů.

Hypotéza 2 je tedy souborem respondentů jednoznačně vyvrácena.

Za smutnou však považuji skutečnost, že 34 osob tedy 80 % z 43 respondentů, kteří uvedli, že ví o existenci organizací pracujících s Romy, nevyužívá žádnou z nabízených služeb (Tabulka 9), přestože jejich povědomí o těchto službách je poměrně vysoké (Tabulka 8).

Další pro mě závažnější skutečností je, že největší počet respondentů tedy 28 osob označilo za službu, kterou by rádo využívalo *volnočasové aktivity*, které poskytují všechny tři uvedené organizace. Stejně tak kulturní programy, které uvedlo 27 osob jsou v kompetenci dvou z uvedených organizací.

Na základě těchto údajů navrhuji zvýšit povědomí romských občanů o službách, které mohou využívat a to především prostřednictvím jejich dětí,

kteře byly uvedeny jako nejčastější zdroj informací o existenci jmenovaných organizací. (Graf 7).

Tento výzkum probíhal od 23.1. 2008 do 11.4. 2008.

5.2. Diskuse k řízenému rozhovoru s romskými dětmi

Základní soubor tvořily romské děti, které tráví svůj volný čas „na ulici“, nestrukturovaně v partách vrstevníků. Prostým náhodným výběrem bylo vybráno 26 dětí, které tvořily výzkumný soubor. Do výzkumu byly zahrnuty děti ze sociálně slabých či vyloučených romských rodin i děti, které pocházejí z rodin již integrovaných.

Řízený rozhovor prováděný s romskými dětmi a mládeží z Táborské lokality obsahoval 10 uzavřených a polouzavřených otázek. Šlo o stejné druhy otázek jako v prvním rozhovoru, které jsem upravila pro dětskou populaci.

Výzkumný vzorek zahrnoval 16 chlapců (62 %) a 10 dívek (38 %) (Graf 3). 14 respondentů (54 %) spadalo do věkové kategorie 6 – 12 let a 12 respondentů (46 %) do kategorie 13 – 18 let (Graf 4). Jako nejčastěji navštěvovaný typ školy uvedlo 19 dětí (73 %) školu základní (Graf 5).

Diskuse k hypotéze 2: Romská minorita je málo obeznána s organizacemi, jejichž služby mohou její zástupci využívat.

K ověření této hypotézy byly použity otázky č. 4 a kontrolní otázka č. 7.

Na otázku č. 4: Zda respondenti znají nějaké zařízení zaměřující se na práci s Romy na Táborsku, odpovědělo z celkového počtu 26 respondentů 5 dětí (19 %), že nezná žádnou takovou organizaci. Zbývajících 21 dětí (81 %) potvrdilo znalost alespoň jedné organizace, jejíž název v rozhovoru uvedly (Graf 10).

V otázce č. 7, která byla otázkou kontrolní, se nevyskytlo jediné dítě, která by neznalo alespoň jednu z nabízených organizací (Graf 16).

Ani tento výzkumný soubor stanovenou hypotézu nepotvrdil, protože 81 % respondentů potvrdilo, že zná alespoň jednu organizaci, která se zabývá romskou problematikou a jmenovalo ji. Při kontrolní otázce potvrdili všichni respondenti, že znají alespoň jednu z jmenovaných organizací.

Hypotéza 2 je tedy i tímto výzkumným souborem jednoznačně vyvrácena.

Stejně jako u dospělé romské populace mě zaráží fakt, že 38 % z respondentů, kteří uvedli, že znají zařízení, do jejichž cílové skupiny spadají, nevyužívá služeb těchto organizací (Graf 12). A dále mě překvapilo, že ti samí respondenti, kteří potvrdili, že ví, jaké služby zařízení poskytují (Graf 11) jmenovali jako službu, kterou by chtěli využívat *kroužky*, které provozují dvě z jmenovaných organizací a *klubovnu*, přesto, že klubovnu provozují všechny tři vybrané organizace (Graf 15).

Stejně jako u prvního souboru je mým doporučením zvýšit povědomí romských dětí o službách, které organizace poskytují. Namísto propagačních materiálů a reklamních sloupků, které jako zdroj informací o existenci organizací označil pouze jeden z respondentů (Graf 13), bych organizacím doporučila pořádat více akcí pro děti v terénu, při kterých se jim podaří oslavit a motivovat nové klienty k využívání služeb jejich zařízení.

Výzkum probíhal od 23.1. 2008 do 11.4. 2008.

5.3. Diskuse k sekundární analýze dokumentů

Sekundární analýze byly podrobeny informace obsažené zejména ve výročních zprávách srovnávaných organizací, pracovala jsem s posledními vydanými výročními zprávami organizací tedy z roku 2006. Dále jsem tuto techniku využila při práci s výsledky dotačních řízení a námitkových řízení jednotlivých ministerstev, usnesení zastupitelstva města Tábor a vyhodnocením jihočeských krajských grantových programů podpory.

Diskuse k hypotéze 1: Organizace s romským vedením je v dotačních řízeních méně úspěšná než organizace vedené neromy.

K posouzení platnosti této hypotézy jsem došla srovnáním procentuální úspěšnosti vybraných organizací v získávání finančních prostředků na základě žádostí o dotace a granty. Výzkum potvrdil, že ve všech dotačních řízeních, kterých se organizace účastnily byly obě neromské organizace úspěšnější než organizace vedená Romy (Tabulka 11).

Což potvrzuje názory příslušníků romské elity, že proromské organizace jsou lépe vedeny, získávají více peněz z nadací a mají lepší výsledky.(58)

Výše uvedené údaje potvrzují hypotézu 1: organizace s romským vedením je v dotačním řízení méně úspěšná než organizace vedené neromy.

Hypotéza 1 je tedy tímto výzkumem potvrzena.

K lepším výsledkům romské organizace by podle mého názoru mohlo vést zvýšení vzdělání vedoucího pracovníka této organizace a spolupráce s organizacemi, které jsou v dotačních řízeních úspěšné.

5.4. Diskuse k dotazníku určenému vedoucím pracovníkům vybraných organizací

K srovnání vybraných organizací, které se zaměřují na práci s Romy jsem použila metodu dotazování. Dotazník byl určen pro vedoucí pracovníky vybraných organizací a byl tvořen z 14 otázek. Přičemž otázky č. 1, 2, 3 a 4 byly zaměřeny na osobu vedoucího pracovníka organizací a otázky č. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 na činnost organizace. V dotazníku byly použity otázky otevřené uzavřené a jedna polootevřená.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že nejvyšší počet klientů v roce 2006 využilo služeb Komunitního centra Cheiron T (Graf 26). Jde o zařízení jehož činnost na Tábořsku má nejdelšího trvání z posuzovaných organizací (Tabulka 13) a zřejmě také proto dosahuje nejlepších výsledků při získávání finančních prostředků (Graf 27).

6. Závěr

V mé bakalářské práci jsem se zabýval romskou problematikou, tedy problémem nízké úrovně vzdělání a stupně integrace velkého počtu příslušníků romské menšiny v Tábořském regionu. Jelikož za subjekty, které se při práci s touto skupinou lidí uplatňují nejvýrazněji považují nestátní neziskové organizace, zaměřila jsem se na nestátní neziskové organizace, které se zaměřují na práci s romskou minoritou na Tábořsku.

Hlavním cílem práce bylo srovnání organizací zabývajících se integrací a mimoškolním vzděláváním Romů na Tábořsku. Dalším cílem bylo zhodnocení úspěšnosti organizací v získávání dotačních příspěvků. Cílem bylo také zmapovat povědomí potencionálních romských klientů o uvedených organizacích.

Domnívám se, že všechny uvedené cíle práce byly splněny.

Byly stanoveny dvě hypotézy:

Hypotéza 1 : Organizace s romským vedením je v dotačních řízeních méně úspěšná než organizace vedené neromy, byla verifikována.

Hypotéza 2 : Romská minorita je málo obeznámena s organizacemi, jejichž služby mohou její zástupci využívat, nebyla potvrzena.

Výsledky mé práce sice potvrdily, že povědomí respondentů o organizacích zabývajících se prací s touto skupinou je vysoké. Ale zároveň odkryly neznalost služeb, které tyto organizace poskytují. Jako vhodné řešení se jeví zvýšení povědomí o nabízených službách nestátních neziskových organizací zaměřujících se na práci s romskou minoritou.

Touto prací bych mimo jiné chtěla přispět k informovanosti romské minority o možnosti využití nabízených služeb, nezájatě zhodnotit činnost organizací a nabídnout jim výstupy mé práce jako inspiraci i podnět k možné sebereflexi.

7. Seznam použitých zdrojů:

1. BAKALÁŘ, Petr. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia, 2004. 179 s. ISBN 80-7220-180-8.
2. BALVÍN, Jaroslav. *Výchova a vzdělávání romských žáků jako pedagogický systém*. Vydání první. Praha: Radix, 2004. 207s. ISBN 80-86031-48-9.
3. BALVÍN, Jaroslav. *Hra a její multikulturní využití pro volný čas romských žáků*. In *Romové a volný čas – Sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně*. Vydání první. Ústí nad Labem: Občanské sdružení HNUTÍ R, 1997. s.55-58. ISBN 80-902149-5-9.
4. BÍLÝ, Tomáš a kol. *Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2005*. Tábor 2006.
5. BITTNEROVÁ, Dana - MORAVCOVÁ, Mirjam a kol. *Kdo jsem a kam patřím? Identita národnostních menšin a etnických komunit na území české republiky*. Vydání první. Praha: SOFIS, PASTELKA, 2005. 460 s. ISBN 80-902785-8-2.
6. COUSSEYOVÁ, Mary. *Rámcová integrační politiky*. Strasbourg: Vydavatelství Rady Evropy, červenec 2000. 54 s. ISBN 92-871-4341-2
7. DAVIDOVÁ, Eva. *Romano drom, Cesty Romů 1945 – 1990*. Druhé přepracované vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci ,2004. 273 s. ISBN 80-244-0524-5.
8. DOBŠÍKOVÁ, Eva. *Vzdělávání a volný čas romských dětí a mládeže*. In *Romové a volný čas – Sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně*. Vydání první. Ústí nad Labem: Občanské sdružení HNUTÍ R, 1997. s.58-66. ISBN 80-902149-5-9.
9. FRASER, Angus. *Cikáni*. Vydání prvn., Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1998. 374 s. ISBN 80-71006-212-X.
10. GABAL, Ivan a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Vydání první Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86-103-23-4.

11. GORUŠKOVÁ, Jana – CINA, Petr. *Občanské sdružení Verdan, Výroční zpráva 2006*. Tábor 2007.
12. HOFBAUER, Břetislav. *Naděje a rizika volného času dětí a mládeže v multikulturní výchově*. In *Romové a volný čas – Sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně*. Vydání první. Ústí nad Labem: Občanské sdružení HNUTÍ R, 1997. s.45-55. ISBN 80-902149-5-9.
13. JAKOUBEK, Marek - HIRTL, Tomáš. *Romové v osidlech sociálního vyloučení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 414 s. ISBN 80-86898-76-8.
14. JAKOUBEK, Marek. *Romové – konec (ne)jediného mýtu, Sešity pro sociální politiku*. Vydání první. Praha: Socioklub, 2004. 317 s. ISBN 80-86140-21-0.
15. JAKOUBEK, Marek - HIRTL, Tomáš. *Romové: Kulturologické etudy*, Vydání první. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 383 s. ISBN 80-86473-83-X
16. JÍLEK, Dalibor. *Mezinárodně právní ochrana menšin*. In *Romové – národ bez budoucnosti? sborník z konference. Brno 15.2.1999. Elsa*
17. Kiwanis International – Distrikt Česká republika a Slovenská republika [online]. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.kiwanis.cz/cz/kdo-jsme/>>
18. Kiwanis junior klub Tábor . [online]. c 2007, [cit.2007-11-01]. Dostupné z: <<http://www.kiwanis.cz/junior/tabor.html> >
19. Kiwanis - sloužíme dětem celého světa, Evropské servisní centrum Kiwanis International, Belgie
20. Kiwanis- Zpravodaj distriktu, Regionální servisní centrum pro Evropu číslo 1, rok 2006.

21. KOVÁČOVÁ, Silvie. *Znalost romské kultury a tradic ve městě Tábor*. České Budějovice, 2007 (ZSF). Diplomová práce. 108 s.
22. Krajský úřad Jihočeského kraje. *Granty a příspěvky 2006 – archiv*. [online]. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1274&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1274&par[lang]=CS) >
23. Krajský úřad Jihočeského kraje. *Schválené granty a příspěvky, vyhlášené v roce 2006*. [online]. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1333&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1333&par[lang]=CS)>
24. KUBÁŇOVÁ, Markéta. *Definice nestátní neziskové organizace*. [online]. c 11.6.2006. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.vitaova.cz/transparentnost/clanek.asp?ID=207>) >
25. MANN, Arne B. *Romský dějepis*. Vydání první. Praha 1: Fortuna, 2001. 48 s. ISBN 80-7168-762-6.
26. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice- Lokalita A*. [online]. c 6.9.2006 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/int_jc3_9_1.html>
27. *Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice -Lokalita B*. [online]. c 6.9.2006 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa/int_jc3_9_2.html>
28. MARAD, Radim. *Etnická různost a občanská jednota*. Vydání první Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 310 s. ISBN 80-7325-111-6.
29. Město Tábor. *Komunitní plán sociálních služeb v Táboře 2007 – 2009*. [online]. c 23.4.2007[cit. 2008-02-04].Dostupné z: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/socialni-sluzby/komunitni-planovani/komunitni-plan-mesta-tabora-2007--2009-.html> >

30. Město Tábor. *Sociodemografická analýza města Tábora Červen 2006*. [online]. c 23.4.2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/socialni-sluzby/komunitni-planovani/sociodemograficka-analyza-mesta-tabora.html>>
31. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004 – 2006*. [online]. c 25.10.2005 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/2090>>
32. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Národní zpráva o strategiích sociální ochrany na léta 2006–2008* [online]. c. 5.9.2006 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/3000>>
33. Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Výsledky námitkové ho řízení pro rok 2006*. [online]. c 27.1.2006 [cit. 2007-12-04] Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/2360>>
34. Ministerstvo práce a sociálních věcí : *Výsledky dotačního řízení pro rok 2006*. [online]. c 27.1.2006 [cit. 2007-12-04] Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/2358>>
35. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha*. Vydal : Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.
36. MORAVCOVÁ, Mirjam. *Postavení národnostních menšin*. [online]. c 23.1.2008 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.fhs.cuni.cz/kos/kestazeni/ttexty/moravcova_o_postaveni_narodnostnich_mensin.doc >
37. Nadace ČEZ. *Výroční zpráva 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.nadace-cez.cz/edee/content/file-other/nadace/o_nadaci/29669_vyrocnizprava-nadace-cez-2006.pdf >

38. Nadace Člověk člověku. *Podpořili jsem v roce 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.nadaceclovekcloveku.cz/index.php?page=podporili-jsme> >
39. Nadace Člověk člověku. *Výroční zpráva 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.nadaceclovekcloveku.cz/index.php?page=vyrocni-zpravy> >
40. Nadace o2. *Granty v regionech 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.nadaceo2.cz/jnp/cz/pro_zadatele/vysledky-2006-main.html >
41. Nadace pro radost. *Výroční zpráva 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.nadaceproradost.org/index.php?id=vyrzprava_06 >
42. Nadace ROS. *Výroční zpráva 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.nros.cz/vyrocni-zpravy-nros> >
43. Nadace ROS. *Výsledky 3. výzvy Globálního grantu OP RLZ*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.nros.cz/programy-nros/globalni-granty/copy_of_vyzvy-jpd-3 >
44. Nadace škola hrou. *Výroční zpráva za rok 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.nsh.cz/dokumenty.html> >
45. Nadace Via. *Výroční zpráva 2006*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.nadacevia.cz/doc/vyrocni_zprava_06_cz.pdf >
46. Nadace Vodafone . *Grantový program v Poho 2006(nízkoprahové kluby pro mládež)*. [online]. c 2007 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.nadacevodafone.cz/index.php?path=podporene-projekty/grantovy-program-vpoho/2006>>

47. Národní registr výzkumů o dětech a mládeži. *Přípravenost SVC na práci s vybranými sociálními skupinami a na zavádění nových forem práce s využitím aplikace zkušeností obdobných zařízení z Německa, Francie a Slovenska*. [online]. c 30.11.2003 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.vyzkummladez.cz/registr_detail.php?kod=&lang=CZ&id=8>
48. NAVRÁTIL, Pavel a kol. *Romové v české společnosti*. Vydání první. Praha: Portál, 2003. 223 s. ISBN 80-7178-741-8.
49. NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes. Páté, doplněné vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 129 s. ISBN 80-244-0497-4.*
50. NEČAS, Ctibor. *Romové na Moravě a ve Slezsku(1740-1945)* První vydání. Brno: Matice moravská v Brně, 2005. 475 s. ISBN 80-86488-20-9.
51. NIESSEN, Jan. *Rozmanitost a soudružnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. Strasbourg: Vydavatelství Rady Evropy, červenec 2000. 115 s. ISBN 92-871-4345-5.
52. PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vydání první. Praha: Portál, 1999. 320 s. ISBN 80-7178-290-4
53. PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova – Příručka nejen pro učitele*. Vydání první. Praha: TRITON, 2006. 263 s. ISBN 80-7254-866-2.
54. Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity. *Koncepce romské integrace*. [online] c 17.6.2004 [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/dokument8150.html>>
55. REGIO projekt, s.r.o. *Adresář sociálních služeb v Táboře*, Tábor, duben 2007.

56. Sociální ekonomika. [online]. [cit. 2008-02-04].
Dostupné z: <<http://www.socialni-ekonomika.cz/seindex.php?sekce=Slovník&oid=179>>
57. STEWART, Michael. *Čas Cikánů*. Vydání první. Brno: Barrister and Principál, 2005. 280 s. ISBN 80-7364-017-1.
58. ŠIKLOVÁ, Jiřina. *Romové a nevládní, neziskové, romské a proromské občanské organizace přispívající k integraci tohoto etnika*. In *Romové v České republice – Sešity pro sociální politiku*. Vydání první. Praha: Socioklub, 1999. s.271 - 186. ISBN 80-902260-7-8.
59. ŠIŠKOVÁ, Tatjana *Menšiny a migranti v České republice*. Vydání první. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.
60. ŠKARABELOVÁ, Simona. *Vymezení pojmu nestátní nezisková organizace*. [online]. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://www.e-cvns.cz/soubory_diskuse/vymezeni_nno.pdf>
61. ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Druhé, rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2001. 84s. ISBN 80-247-0277-0.
62. Tancošová, Albína. *Volný čas romských dětí a škola*. In *Romové a volný čas – Sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně*. Vydání první. Ústí nad Labem: Občanské sdružení HNUTÍ R, 1997. s. 74-78. ISBN 80-902149-5-9.
63. Usnesení zastupitelstva města Tábor – 34. zasedání. [online]. c 2006 – 2008 [cit. 2007-12-04]. Dostupné z: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/rada-a-zastupitelstvo/usneseni-zastupitelstva/58.html> >
64. Usnesení zastupitelstva města Tábor – 35. zasedání. [online]. c 2006 – 2008 [cit. 2007-12-04]. Dostupné z: <<http://www.tabor.cz/cs/obcan/rada-a-zastupitelstvo/usneseni-zastupitelstva/62.html> >

65. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky ze dne 29. října 1997 č. 686 ke Zprávě o situaci romské komunity v České republice a k současné situaci v romské komunitě.* [online]. c. 2007, [cit.2007-11-01]. Dostupné z:
<<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=1429>>
66. VOMLELOVÁ, Aneta a kol. *Cheiron o.p.s. Výroční zpráva 2006.* Tábor 2007
67. Zákon č. 273/2001 sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. [online]. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z:
<<http://www.institutumeni.cz/res/data/004/000489.pdf>>
68. ZIMA, Miroslav. *Volnočasové aktivity Kulturního a vzdělávacího střediska pro romské děti a mládež v Brně.* In *Romové a volný čas – Sborník z 9. setkání Hnutí R v Brně.* Vydání první. Ústí nad Labem: Občanské sdružení HNUTÍ R, 1997. s. 92-99. ISBN 80-902149-5-9.

8. Klíčová slova

- ❖ **Menšina**
- ❖ **Rom**
- ❖ **Mimoškolní vzdělávání**
- ❖ **Integrace**
- ❖ **Nestátní neziskové organizace**

9. Přílohy

Příloha 1

Struktura řízeného rozhovoru s dospělou romskou populací

Příloha 2

Struktura řízeného rozhovoru s romskými dětmi

Příloha 3

Vzor dotazníku pro vedoucí pracovníky

Příloha 1: Struktura řízeného rozhovoru s dospělou romskou populací

1. Jste:

- a. muž
- b. žena

2. Váš věk

- a. 6 - 12
- b. 13 –18
- c. 19 –24
- d. 25 – 30
- e. 31 – 40
- f. více než 40 let

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a. Vysokoškolské
- b. střední škola
- c. učňovský obor s maturitou
- d. učňovský obor s výučním listem
- e. základní
- f. základní ve zvláštní/speciální škole
- g. nedokončené základní vzdělání

4. V současné době jste:

- a. zaměstnaný/á
- b. nezaměstnaný/á
- c. v důchodu, jakém:.....
- d. žákem či studentem
- e. jiné

5. Znáte nějaké zařízení zaměřující se na práci s Romy na Táborsku?

- a. ne
- b. pokud ano jaká
-
-
-

5.A. Víte jaké služby zařízení poskytuje/jí

- a. ne
- b. pokud ano vypište je prosím:
.....
.....
.....
.....

5.B. Využíváte některé ze služeb

- a. ne
- b. pokud ano, jaké :.....
.....

5.C. Kde jste se o zařízení dozvěděl/a

- a. Od dětí
- b. Od přátel
- c. Z novin
- d. Z letáku

6. Jaké služby byste uvítal/a, využíval/a, aby

- a. sociální poradenství
- b. hlídání dětí
- c. rekvalifikační kurzy (počítače, účetnictví....)
- d. volno časové aktivity pro Vás či vaše děti (výtvarné, hudební, taneční kroužky, výlety a tábory)
- e. doučování a příprava k přijímacím zkouškám na střední školu
- f. kulturní programy
- g. preventivní programy

7. Využíval/a byste raději služby organizace:

- a. romské – s romským vedením
- b. neromské
- c. není pro vás důležité

8. Znáte některou z těchto organizací:

a. Kiwanis	ano	ne
b. Cheiron	ano	ne
c. Verdán	ano	ne

Příloha 2: Struktura řízeného rozhovoru s romskými dětmi

1. Jsi

- a. Chlapec
- b. Dívka

2. Tvůj věk

- a. 6 - 12
- b. 13 –18

3. V současné době jsi:

- f. žákem základní školy
- g. žákem školy praktické
- h. žákem školy speciální.
- i. studentem střední školy
- j. studentem střední odborného učiliště

4. Znáš nějaké zařízení zaměřující se na práci s Romy na Táborsku?

- c. ne
- d. pokud ano jaká
-
-
-

4.A. Víš jaké služby zařízení poskytuje/jí

- c. ne
- d. pokud ano vypište je prosím:
-
-
-
-

4.B. Využíváš některé ze služeb

- c. ne
- d. pokud ano, jaké :.....
-
-

4.C. Kde jsi se o zařízení dozvěděl/a

- e. Od vrstevníků
- f. Od rodičů
- g. Z novin
- h. Z letáku

5. Jaké služby byste uvítal/a, rád využíval/a

- h. volno časové aktivity (výtvarné, hudební, taneční kroužky, výlety a tábory)
- i. doučování a příprava k přijímacím zkouškám na střední školu
- j. kulturní programy
- k. preventivní programy

6. Využíval/a byste raději služby organizace:

- d. romské – s romským vedením
- e. neromské
- f. není pro vás důležité

7. Znáš některou z těchto organizací:

a. Kiwanis	ano	ne
b. Cheiron	ano	ne
c. Verdan	ano	ne

Příloha 3: Vzor dotazníku pro vedoucí pracovníky

Dobrý den, jmenuji se Lenka Řeháková a jsem studentka zdravotně sociální fakulty v Českých Budějovicích. Svou bakalářskou práci píší na téma, které se zabývá vzděláváním romské komunity na Táborsku. Chtěla bych Vás poprosit o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a bude použit pouze pro statistické zpracování v mé bakalářské práci. Předem děkuji za spolupráci.

1. Jste

- a. muž
- b. žena

2. Váš věk

.....

3. Název vámi zastávané funkce

.....

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- a. středoškolské
- b. vyšší odborné
- c. vysokoškolské
- d. jiné

5. Rozšiřujete si nadále své vzdělání

- a. ne
- b. pokud ano jak.....

6. Vaše organizace je

- a. obecně prospěšnou společností
- b. občanským sdružením

7. Kolik let vaše organizace působí v Táborském regionu

.....

8. Napište prosím počet klientů, kterým vaše organizace v minulém roce poskytla své služby

.....

9. Jaké byly celkové příjmy vaší organizace v minulém roce:

.....

10. Jaké byly výdaje vaší organizace v minulém roce?

.....

11. Jaký je počet zaměstnanců či členů vaší organizace?

a. muži:

b. ženy:

12. Využívá vaše organizace pomoci z řad dobrovolníků

a. ano

b. ne

13. Jaká je náplň činnosti vaší organizace:

a. preventivní programy

b. volnočasové aktivity – různé kroužky

c. provozování klubovny

d. kulturní programy

e. sociální poradenství – Verdan

f. vzdělávací programy, doučování

g. rekvalifikační kurzy – V

h. pořádání výletů a letních táborů

i. spolupráce s PMS – V

j. kurzy českého jazyka pro cizince